Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 242 (13956) | 1972 оной октябриин 13, пятница | Сэн 2 мүнгэн

КОМСОМОЛШУУД, ЗАЛУУ ҮЕТЭН, БУЛТАДАА СУББОТНИГТО ГАРАЯ!

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе амжалтатайгаар угтахын тула бэеэ зэһэн бэлдэжэ байһан республикын бүхы комсомолшууд болон залуушуул үргэн ниитэ ажалшадтай нэгэн адли дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, тэдэнээ һайнаар дүүргэжэ байна.

Республикын колхоз болон совхозуудай промышленна предприятинуудай комсомол-залуушуулай коллективүүд юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхэжэ байна. Тэдэнэр мүнөө хойто жэлэй түсэбөөр хүдэлнэ.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь ойдо зорюулан, октябриин 14-дэ республиканска субботник үнгэргэхэ гэһэн Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой ба Гильбэрэй дунда һургуулиин, Зүүн Сибириин Гүрэнэй культурын институдай болон Улаан-Үдын 14-дэхи һургуулиин комсомолой организацинуудай үүсхэлые ВЛКСМ-эй обкомой бюро һайшааба. Субботнигой үедэ малай байрануудые заһабарилха, сабшалан дээрэ шэбхэ гаргаха, тэрэниие сэбэрлэхэ, хото болон тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, барилга-хабсаралгын предприятинуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ гэхэ мэтын шухала хүдэлмэринүүд бүтээгдэхэ байна.

Республиканска субботнигто залуушуулые олоор элсүүлхын тула ойлгуулламжын болон эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхыень ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горком, райкомууд болон комсомолой комитедүүдые ВЛКСМ-эй обкомой бюро уялгалаа. Энэ субботнигто ябажа олоһон мүнгэн хадаа залуушуул болон студентнэрэй X бүхэдэлхэйн фестивалиин жасада оруулагдаха байна.

Республиканска субботнигые хүтэлбэрилхэ штаб комсомолой обкомой дэргэдэ байгуулагдаа. Тиимэ штабууд аймаг бүхэндэ мүн хүдэлжэ эхилээ.

Үнгэргэгдэхэеэ байһан энэ республиканска субботнигто 100 мянга гаран хүбүүд, басагад хабаадалсахань. Субботник үнгэргэхэ талаар комсомолой организацинуудай гаргаһан үүсхэлые партийна органууд болон промышленна предприятинуудай коллективүүд үргэнөөр дэмжээ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулһан городской субботник үнгэргэхэ тухай тогтоол партиин горком ба горгүйсэдком баталан абаа. Иимэ тогтоол КПСС-эй Хориин райком ба аймгүйсэдком мүн лэ абаһан байха юм.

Бүхы хүбүүд болон басагадтай нэгэн хамта энэ соносхогдоһон субботнигто гаралсажа хүдэлхөөр партиин ба комсомолой ветерануудай мэдүүлһэн үүсхэлтэ һайхан хэрэгые ВЛКСМ-эй обком үндэрөөр сэгнэнэ, тэдэндэ баясхалан хүргэнэ.

Субботнигто хабаадаһан хүнүүд ямар хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ гээшэб?

Жэшээнь, республикын студентнэр Буряадай барилгын управлениин бодхоожо байһан барилганууд дээрэ ажаллахань. Энэ үдэр хото болон хүдөөгэй олон залуушуул город тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ ябаха, наг шэбхэ шэрэхэ, һолоомо болон зелёнко хуряаха, малай байрануудые заһабарилха зэргэтэй. Тиихэдэ һургуулиин шабинар хаядаһан түмэр түдэгэ суглуулха байна. Промышленна олонхи предприятинуудай комсомолшууд болон залуушуул хүдэлжэ байһан газартаа ажаллаха, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые ехээр оруулхаар эрмэлзэнхэй.

Республика дотор соносхогдоһон субботнигто эмхитэйгээр, ниитээрээ гаража хүдэлхыень комсомолой обком бүхы хүбүүд, басагадта хандана. Тиигэжэ юһэдэхи табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые ехээр оруулхын тула габшагайгаар хүдэлхэ байһандань этигэнэ.

В. ПОДЛЕСНОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой секретарь, субботник үнгэргэхэ республиканска штабай начальник.

...БШАЛАНГАЙ ...ГАСА — НАМАРҺАА ...ИТЭЙ

...баярай жэлэй ургаса хуряаха, тэжээл бэлдхэхэ хү... захадаа гаража байна. Колхоз, совхозуудай лугоме... отрядуудай, луговодуудай оролдожо ажаллаһанай ...энэ жэлдэ сагай уларилай хэды бирагүй байгаашье ...нёдондонойхиһоо ехэ үбһэн бэлдхэгдэһэн байна. Саб... һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан Захаа... Прибайкалии, Түнхэнэй аймагуудай ажахынууд үбһэ ...муу бэшэ ургаса абаа. Тиигэжэ Захааминай аймаа... колхоз, совхозууд үбһэ бэлдхэхэ түсэбөө 75 процент ...гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 10 мянга гаран цент... үбһэ бэлдхэжэ абаа. Прибайкалиин аймагай ажахы... бүхы дээрээ гектарай 14,9 центнер, Улаан-Үдын ай... — 11,6, Хяагтын — 10,8 центнер үбһэ хуряажа абан...

...сабшалангаа һайнаар үтэгжүүлһэн, уһалһан олохон колхозууд, луговодууд үбһэ ногооной баян ургаса аба... ...тынгээ адууһа мал бардам хүрэхэ будүүн тэжээлээр ...шадаа. Улаан-Үдын аймагай «Дружба», Ленинэй нэ..., Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский», Зэдын айма... ...» колхозууд, Захааминай аймагай Санагын совхоз ...бусад ажахынууд жэл бүри сабшалан һайжаруулха ...намарһаа захалаад, урагшатайгаар ябуулһанай ...үбһэ ногооной һайн ургаса абана. Байгша ондошье ...ажахынууд үбһэ бэлдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн ...юм.

...түрүү ажахынуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэ... ...эдэхи лугомелиоративна отрядууд, луговодууд намар... сабшалан дээрээ ехэ хүдэлмэри хэдэг байна. Нэн түрүүн ...шэбхэ ехээр зөөдэг, минеральна үтэгжүүлгэ тараадаг, хэ... ...сагтань уһалдаг заншалтай. Мүнөө жэлдэ зундаа, на... ...тандуу байһые хараада абажа, олохон ажахынууд саб... ...уһалжа эхилээ. Наг шэбхэ суглуулха, обоолхо, тэрэ... ...хүдэлмэри ябуулагдана.

...хамта сабшалан һайжаруулха хүдэлмэридэ хайша ...хандадаг, тэндэ ажаллаха тусхай луговодуудые то... ...гүй, лугомелиоративна отрядта һаадгүйгөөр хүдэлхэ ...доггүй ажахынууд үшөөл олон бии. Тиимэ ажахы... ...тоодо Зэдын аймагай «Коммунизм», Загарайн аймагай ...» колхозууд, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм», Сэ... ...аймагай Химнын совхозууд болон бусад ороно. Эдэ ..., совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд сабшалангаа мүнөө хү... ...эхэтэй болгоодүй, тэндээ наг шэбхэ, минеральна үтэг... ...тон бага гаргана, һайнаар уһалжа шададаггүй. Тии... ...жэл бүри үбһэ абаха түсэбөө холо дүүргэдэггүй байха ...

...сабшалан үтэгжүүлхэ, уһалха хэрэгтэ анхарал бага та... ...аймагууд, ажахынууд энэ жэлдэ элеэр харагдаба. ...аймагай ажахынууд мүнөө жэл гектарай арайхан ...3,7 центнер, Хэжэнгын — 5,4, Хориин аймагай ажа... ...6,6 центнер үбһэ абаһан байна бшуу.

...ндаа ниитын адууһа малые үбһэ тэжээлээр хангаха ...хайша хэрэгээр, ээзн бусаар хандажа болохогүй. ...ондоо газарта ошожо, үбһэ бэлдхэхэбди гэжэ ..., газаахи сабшалангаа һайжаруулдаггүй хүтэлбэ... ...шанга эрилтэ табиха саг ерээ.

...сабшалангай ургаса намарһаа эхитэй юм гэжэ түрүү лу..., мэргэжэлтэд һайса мэдэдэг. Тиимэһээ намартаа ...һайжаруулха габшагай һара соносхожо, шадаал ...аргал шэбхэ тэндээ зөөхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ..., хабартаа уһанай хүртэдэггүй гү, али бага хүртэ... ...аа ундалуулдаг гуримтай. Республикын хүдөө ажа... ...шалгын станцида мэргэжэлтэдэй шэнжэлжэ үзэхэ... ...сабшалан, тарялангые октябрь һарада, хүрьһэнэй хүрэ... ...үедэ һайса уһалжархихада ургаса эрид дээшэлдэг ...Тиимэһээ КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Ми... ...Соведэй тогтооһоной ёһоор энэ намартаа 5 мян... ...тар сабшалан, 3 мянга гаран гектар тарялан уһал... ...агданхай. Эгээл мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай ..., лугомелиоративна отрядууд, уһалууриин систе... ...аймагуудай управленинүүд ханааб, һубагуудаа сэ..., газараа ехээр уһалжа абахые оролдохо ушартай.

...алга хэзэд үзэхэдэ, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүл... ...гдаһан сабшалан, тарялан намартаа уһалхада ашаг ...бүри ехэ байшоо. Түрүүшүүлһээ жэшээ абажа, намар ...алагдаха газараа түрүүлэн үтэгжүүлхэ шухала бо... ...Энэ хүдэлмэридэ трактор, автомашинануудые, мори ...ор табиха байна.

...ша ондо республикын колхоз, совхозуудта һайжаруу... ...бэлшээри түхеэрхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. ...хүсэндэнь хүргэхын тула агротехническэ заабариин ...намартаа тэндээ культур-техническэ хүдэлмэри үргэ... ...ябуулха, газараа наг шэбхэ, минеральна бодосуудаар ...ха, һайса уһалха эрилтэ табигдана. Намартаа ...гдэһэн, уһалагдаһан сабшалан дээрэ хабартаа но... ...ургажа, тэндээ малые 4—5 үдэр урид бэлшээхэ ...гоно бшуу.

...жэлдэ түрэл республикымнай табин жэлэй ой үр... ...тэмдэглэгдэхэ байна. Ойн баярай жэлдэ сабшалан, та... ...баян ургаса абаха гээшэ хүдөөгэй бүхы механиза..., луговодуудай, бүхы ажалшадай дайшалхы зо... ...хүндын хэрэг болоно гээшэ. Энэ зорилгоёо ам... ...гаар бэелүүлхын тула намарһаа эхилжэ сабшалан, ...болон бэлшээрез һайжаруулха талаар зохихо бүхы ...нүүд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

ТҮНХЭНДӨӨ ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ҮРЭ ДҮН

Аймагай колхоз болон совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ойн баярай социалис мүрысөөндэ «Маяк» колхозой (түрүүлэгшэнь Д. Н. Шагдуров, парткомойнь секретарь Г. Т. Бадлуев) һаалишад бултанһаа эрхим үрэ дүн туйлажа шадаа. Ажахын һаалишад бүри сентябриин эхеэр энэ жэл соо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргэһэн тухайгаа баяр баясхалантайгаар мэдээсэһэн юм. 1972 оной туршада хамтадаа 6.000 центнер һү худалдаха түсэбтэй байһан һаа, сентябриин 4-дэ 6.165 центнер тоһоной заводто тушаагаа.

Колхозой һаалиин фермэнүүдэй дундаһаа Хонгоодорой фермын коллектив онсо шалгарна. Энэ фермын һаалишад үнгэрһэн юһэн һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.038 килограмм һү һаажа, бүхы Түнхэдэ урдань үзэгдөө, дуулдаагүй амжалта туйлаба. Ушарынь юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлнүүдтэ Түнхэнэй аймагай нэгэшье һаалишан бүхэли жэл соо үнеэнһээ 2.000 килограмм һү һаажа үзөөгүй байһан юм. Тиигэхэдэ «Маяк» колхозой 13 һаалишан энэ жэлэй юһэн һарын туршада иимэ ехэ амжалта туйлаба.

Колхозой һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Далахайн, Сагаан-Уһанай фермэнүүд һайн дүнгүүдые туйлажа, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. Далахайн фермынхид үнеэн бүриһөөнь 2.000 шахуу килограмм һү юһэн һара соо абаа.

«Маяк» колхозой 13 һаалишан үнгэрһэн үе соо үнеэн бүриһөө 2.000 килограммһаа үлүү һү абаа гэжэ түрүүн хэлэгдээ һэн. Тэдэнэй тоодо Н. Г. Убушеева, А. Л. Усольцева, Р. Д. Санжихаева, Б. Д. Игнашкеева болон бусад оролсоно. Һаалишан Александра Лукиничпа Усольцева юһэн һарын туршада даажа байһан үнеэн бүриһөө 2.580 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо алдар суудa гараба.

Тус колхозой һаалишад өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 650 центнерһээ бага бэшэ һү гүрэндэ худалдаха гэһэн шэнэ социалис уялга абаһан юм. Бэрхэ һаалишадай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһандань найдамаар.

Л. ТАПХАЕВ,
Аймагай «Саян» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН ТУРШАЛГА

Фоторепортаж

ҺАЯНАЙ газаа гэнтэ хүйтэржэ, үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ, куузику хуряаха хүдэлмэри түлэг ябуулагдажа байна. Мүнөө жэл куузикумнай яһала дундуур ургаа һэн. Юрэдөө хуряажа дүүргэхэ дүтэлөөбди. Һонин юумэ гэхэдэ, механизаторнуудай свекло хуряадаг «СКН-2А» түхэлэй комбайн да хартаабхын комбайнай транспортер һуулгаа. Тиигэжэ урданайхидал адли малтагдаһан куузикугаа гараараа ашахаа болёобди. Ошожо харахадатнайшье болохо — гээд, колхозой түрүүлэгшэ Геннадий Яковлевич Ерофеев столойнгоо һугалга сооһоо обоо хүбөө саарһа дансануудаа гаргажа, урдаа дэлгэбэ. Удаань куузику хуряагшадай хэһэн ажалай дүнгүүдые тобшо тэдыгээр хөөрөө бэлэй.

Колхозой куузикугай плантаци гол түлэб томодхогдоһон оньһожоруулагдаһан малай гүүртын дэргэдэ нэмжыдэг. Эндэ мүнөө Социалис Ажалай Герой Пантелеймон Петрович Челночковой хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна оньһожоруулагдамал бригадын механизаторнууд ажаллана. Байгша ондо тус бригадын механизаторнууд куузику хуряалгала түргэн болзорто үнгэргэхын тула шэнэ түхеэрэлгэ ухаалан зохёожо, анха түрүүшынхиеэ туршажа үзэһэн байна. Тиигэжэ свекло хуряадаг «СКН-2А» түхэлэй комбайнай бункерыень абажа, хартаабхын «К-3» комбайнай транспортер зохёожо һуулгаа. Хэрбээ урдандаа малтагдаһан куузикугаа бункер соо суглуулаад, поли дээрэ обоолжо адхадаг байһан һаа, энэ шэнэ түхеэрэлгэ һуулгаһанай ашаар малтагдаһан куузикугаа суглуулжа байнгүй сэхэ тракторай тэргэ дээрэ ашана. Тиигэжэ эндэ гарай хүсөөр хэгдэхэ ажал бүхыдөө усадхагдаһан байна. Иимэ түхеэрэлгэ зохёожо һуулгаһанайнь ашаар ажахынь жэлдээ 1800—2000 түхэриг алмаха болоно. Энэмнай горитойхон ааб даа. Үнэндөө колхозой механизаторнууд һүүлэй жэлнүүдтэ малай гүүртэ, тарянай тоог дээрэ нилээд олон түхеэрэлгэнүүдые ухаалан зохёожо һуулгаһан, ехэ мүнгэнэй гаргаша алмаһан юм.

— Байгша ондо гектарай 250 центнер куузику хуряагдана. Энэ шэмэтэ тэжээл хуряалгада шэнэ түхеэрэлгэтэй хоёр комбайн хүдэлгэгдэнэ. Мүнөө эдэ комбайнууднай эбдэржэ һаатанагүй. Хараха янзада яһалал туһатайха. Урдандаа энэ поли дээрэ хэды олон хүн хүдэлэгшэ һэм. Харин мүнөө... Ажахы бүхэн иимэ түхеэрэлгэ һуулгабалнь ажалынь нилээд хүнгэлэгдэхэ һэн — гэжэ тракторист И. И. Гусляков ярина.

Тэргэ соогоо обоо хүбөө дүүрэтэр куузику ашаһан «Беларусь» тракторнууд малай байра тээшэ тухагүй һубарилдан саашална. Ногоорон зэнхыһэн куузикуугайнь плантаци дээрэ шэнэ түхеэрэлгэтэй комбайн шэрэһэн тракторнууд баһал һубарилдан, мантан томо арбузай зэргын куузику тракторай тэргэ соо таһалгаряагүй ашана. Эдэ бүгэдые харахадаа тухагүй хүдэлмэрилжэ байһан механизаторнуудай гансашье ажалша бэрхыень бэшэ, ухмайша, бэлиг шадабаритай байһандань ехэтэ баясамаар һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм», колхоз.

Зурагууд дээрэ: 1. Комбайнер Михаил Утенков. 2. Куузикугай плантаци дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудые олгохо комитедтэ

Эрдэм болон техникын талаар СССР-эй Ленинскэ, Гүрэнэй шангуудые олгохо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй пленум СССР-эй Наукануудай академиин президент, академик М. В. Келдышэй хүтэлбэри доро Москва хотодо октябриин 11-нэй үдэр болобо.

1972 оной СССР-эй Гүрэнэй шангуудта хүртэхын түлөө конкурсдо хабаадахаар табигдаһан зохёол бүтээлнүүдые пленум зүбшэн хэлсэжэ, эгээн эрхим һайн бүтээлнүүдэй авторнуудта шангуудые олгохо тухай шиидхэбэри гаргаа.

(ТАСС).

ТАСС ...ҺОНИН

...ИРАН ...ЭЛДӨӨНҮҮД

...шахиншах Мохам... Пехлевитэй КПСС-... Генеральна секре... Брежневэй, СССР-эй ...Соведэй Президиумэй ...Н. В. Подгорнын, ...Министрнүүдэй Со... ...лагшэ А. Н. Косы... ...элдөөнүүд октяб... ...Кремль соо үргэл...

...һонирхуулдаг ...н шухала асуу..., тэрэшэлэн хоёр ...шэ ёһоной харил... ...али талада ашагтай ...ка, научно-техни... ...й харилсаа хол... ...дань хүгжөөлгэ ба ...хабаатай асуу... ...зүбшэн хэлсэлгэ ...ожолгын, хани ёһо... ...байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани октябриин 11-дэ М. А. Яновой хүтэлбэри доро нээгдээ. «СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэхын тула Хойто Осетиин АССР-эй, Рязанска областиин ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй зүгһөө хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Республикын ба областиин ажалшад, бүхы совет арадтал адляар, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр тэмсэнэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана гэжэ Хойто Осетиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ О. А. Басиевай, Рязанска облгүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо С. Я. Полянскиин элидхэлнүүд дотор тэмдэглэгдэбэ. Жэлэйнгээ даабари болзорһоо урид дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 900 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха уялга абаһан «Победит» заводой коллективэй үүсхэл Хойто-Осетидэ үргэнөөр дэмжэгдээ. «Табан үдэрэй даабариие дүрбэн үдэрэй туршада дүүргэхэ» уряатай мүрысөөн, тэрэшэлэн тус бүриин түсэбүүдэй үндэһөөр ажалайнтаа бүтээсэ улам дээшэлүүлхын түлөө хүдэлөөн Рязанска областиин предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Партийна органуудай хүтэлбэри доро Соведүүдэй ябуулдаг хүдэлмэринь хото болон хүдөөгэй ажалшадай үмэнэхи тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэдэ туһа хүргэнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, байгша оной найман һарын турша соо Орджоникидзе хотын предприятинуудта промышленна 50 янзын эдлэл хэрэгсэлнүүд Эхэ ороной ба хилын саанахи эрхим шанарта хүргэгдөө.

Рязань хотын предприятинуудай, ажахын эмхинүүдэй коллективүүд найма һарынгаа даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээ. 120 мянган дүрбэлжэн метр гэр байранууд ашаглалтада оруулагдаба.

Автономито республикын ба областиин нэтагай Соведүүд баярай ойдо бэлэдхэлэй үеэр хүдөө ажахыгаа бүри ехээр хүгжөөхэ, поли дээрэхи хүдэлмэри хаһа саг соонь дүүргэхэ, газараа ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула оролдолго гаргана. Соёлой эмхи зургаанууд ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Сельскэ, поселково Соведүүдэй хоорондын мүрысөөн хаа хаанагүй эмхидхэгдэнэ, һуурин тосхонуудые бүри болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэрые сахилгын хэрэг һайжаруулха һаранууд үнгэргэгдэнэ.

Гэхэ зуураа, нютагай зарим Соведүүдэй хүдэлмэринь табигдажа байгаа эрилтэнүүдтэ үшөөл хүсэд харюусахаар бэшэ байна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Дурсагдаһан дутуу дундануудаа усахахыень Хойто Осетиин АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Рязаниин облгүйсэдкомдо Россиин федерациин Верховно Соведэй Президиум дурадхаба. Баярай ойдо бэлдэхэ бүхы эмхидхэлэй хүдэлмэри партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, «Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые ажалша коллектив бүхэнэй амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадалда зорюулагдаха ёһотой гэжэ тогтоол дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум бусад хэдэн асуудалнуудые мүн лэ зүбшэн хэлсээ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ДҮРБЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси Соведүүдэй Байшангай конференц-зал соо 1972 оной октябриин 17-ной 10 часта нээгдэхэ.

Депутадууд болон сессидэ уригдагшадые тоо бүридхэлгэ Соведүүдэй Байшангай конференц-зал соо үглөөнэй 9 часһаа эхилхэ.

Старейшинэнүүдэй совет Соведүүдэй Байшангай конференц-зал соо октябриин 17-до үглөөнэй 9 часта зарлагдаха.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СУГЛААН

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ДҮРШЭЛ БҮГЭДЫН ШАДАБАРИ БОЛОГ ЛЭ

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэртэ зорюулагдаһан республикын колхоз, совхозуудай түрүүшүүлэй, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй октябриин 9-дэ Улаан-Үдэ хотодо болоһон суглаан дээрэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. Б. Саганов** элидхэл хэһэн байна. Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд Эхэ оронойнгоо олон яһатанай эбтэй бүлэ соо ажаллажа, үнгэрһэн 50 жэлэй туршада айхабтар ехэ амжалта туйлаһан байна. Энээн тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Гансахан һүүлэй гушаад жэлэй туршада хүдөө ажахын продукци 2,5 дахин ехэ абтадаг болоһон байна. Энэ үедэ адууһа малай тоо толгой эрид олошороо.

Республикын хүдөө ажахын хүгжэлтэ нэн түрүүн Коммунис партиин сэсэн мэргэн национальна политикын аша үрэ мүн гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. Мүн энэ илалта хүдөөгэй оло мянган ажалшадай шэн зоригтойгоор хүдэлһэнэй ашаар туйлагдаа. Энэнь юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ дээрэшье элеэр харагдана.

Шэнэ табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэлэй дүб дээрэхи дүнгүүд тухай хэлэхэ зуураа, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ мал ажалай болон газар тараалангай продукци тушааха, худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гэжэ тэмдэглээ.

Байгша ондо сагай уларилай хэды таагүй байтааашье һаа, республикын колхоз, совхозууд тараалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, малай ашаг шэмэ ехэ болгохо талаар горитой оролдолго гаргаһан байна. Тарилгын 38 процентнь хабарай, намарай паар дээрэ хэгдээ. Тараалан, сабшалан дээрэ 1.196 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 200 мянган тонно ехэ тараагдаһан байна. Мүн 40 мянган гектар дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдажа, 107 мянган гектар сабшалан, бэлшээри уһалагдаһан байха юм. 3 мянга шахуу гектар һайжаруулагдамал бэлшээри хорёологдоо.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар олохон аймагууд, колхоз, совхозууд тараалан, сабшалангһаа яһала һайн ургаса абажа шадаа. Жэшээнь, Кабанскын болон Прибайкалиин аймагууд, Мухар-Шэбэрэй болон Бэшүүрэй аймагуудай олохон колхоз, совхозууд тараа һайнаар ургуулаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой механизаторнууд тараагаа арбан үдэртэ сабшажа, 12 үдэртэ сохижо абаад, гүрэндөө 23 мянган центнер орооһо худалдаха уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Энэ колхозой механизаторнуудай жэшээгээр ажаллажа, ургаса хуряалга дээрэ эрхим амжалта туйлаһан механизаторнууд олон.

Түнхэнэй аймагай «Маяк», Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, Баргажанай совхоз болон бусад ажахынууд сабшалангаа һайнаар ургуулжа, нёдондонойхиһоо хоёр-гурба дахин ехэ үбһэ абаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ газар һайжаруулха, уһалууриин системэнүүдые бариха, шэнэдхэн заһабарилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Эндэ Хоринн, Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй болон Улаан-Үдын оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннонуудай хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө түсэб амжалтатайгаар дүүргээ. Байгша оной үнгэрһэн юһэ һарын туршада уһалууриин газар 778 гектараар үргэдхэгдэжэ, 2616 гектар газар уһалха системэнүүд шэнэдхэн заһабарилагдаа, 1362 гектар намаг хатаагдаа. Байгша ондо бүхыдөө 17 миллион шахуу түхэригэй мелиоративна хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй 9 һарада республикын колхоз, совхозуудай малшад нилээд амжалтатайгаар хүдэлжэ гараа. Энэ үедэ нёдондонойхиһоо 44,2 мянган центнер ехэ мяхан, 21 мянган центнер ехэ һүн, 4,6 мянган центнер ехэ нооһон, 7,4 миллион олон үндэгэн гүрэндэ тушаагдаа. Энэ үедэ малай тоо толгой 18,2 мянгаар олошороһон байна. Тиигэжэ мал ажал хүгжөөхэ энэ жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга олгогдоо.

Ойн баярай жэлдэ республикымнай хонишод һайнаар хүдэлжэ гараа. Хэрбээ нёдондо 100 хонин бүриһөө зуу гаран хурьга абаһан хонишодой бригаданууд 177 байбал, мүноо жэлдэ тэдэнь 191-дэ хүрөө. Борьёогой болон Ехэ-Нугын совхозууд, Ранжуровай нэрэмжэтэ, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай хонишод амжалтатай.

Үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар Түнхэнэй, Прибайкалиин, Захааминай аймагууд һайн дүн туйлаа. Прибайкалиин «Путь к коммунизму» колхозой һаалишад зундаа һү ехээр һааха социалис мүрысөө үүсхэжэ, абаһан уялгаяа дүүргээ.

Энэ жэлэй хоёрдохи хахадта хүдөө ажахын хүтэлбэрилгые хубилгаха хэмжээнүүд абтаһан байна. Республика дотор совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэмэл байгуулагдажа, «Свинопром», «Скотопром» трестнүүд шэнээр эмхидхэгдээ. Тиигэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ арга олгогдоһон байна.

Саашань элидхэлшэ тараалан дээрэхи намарай хүдэлмэри эмхитэйгээр түгэсхэжэ, ерэхэ жэлэй тарилгада бэлдэхэ болон малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ асуудалнуудта тогтоо. Илангаяа малай тэжээл гамтайгаар гаргашалха, тэрэниие малда хэршээжэ, буйлуулжа үгэхэ асуудалда элидхэлшэ анхарһан байна. Мүн республикынгаа 50 жэлэй ойн гүйсэхэ жэлдэ 700 мянга гаран хурьга абажа түлжүүлхэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тула хонидоо саг соонь үрэжүүлжэ дүүргэхэ тушаа элидхэлшэ тогтоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бэшүүрэй аймагай Хёлгын со[...] гахайшан Мария Ефимова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Түрүү арга нэбтэрүүлнэбди

Улаан-Удын аймагай „Маяк" колхозой гахайшан С. А. МАТВЕЕВ:

— Үдэр бүри шахуу улам эршэмтэйгээр дэлгэржэ байһан бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, ажахымнай тараашад, малшад, гахайшад, шубуушад үнгэрһэн 9 һарын туршада ехэхэн амжалта туйлаа. Тиигэжэ гүрэндэ мяха тушааха даабаряа 109 процент, үндэгэ — 300, нооһо — 106, һү — 101 процент дүүргэһэн байна. Гэхэтэй хамта тараашаднай аймаг дотороо эгээн түрүүлэн тараа хуряалгаяа дүүргэжэ, гектарай 11,3 центнер орооһо хуряажа абаһан юм. Тиихэдэ ажахымнай бүхыдөө 15,400 центнер үбһэ, 9.720 центнер куузику хуряажа аба[...] тадаа 2,5 мянган [...] овощ ургуулжа худа[...] ба 2,500 гектарта [...] паар хахалһан.

Бүхыдэнь абажа хар[...] иимэл даа. Саашань [...] гөө ажал тухай гэхэ [...] гол һалбари болохо [...] үсхэбэрилгэ тухай [...] хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. [...] колхоздомнай 2.474 [...] бии юм. Байгша ондо [...] шаднай бүхыдөө 3,5 [...] поршоонхо абажа түл[...] һэн, 2.100 центнер [...] рэндэ тушаагаа һэн.

Бидэ һая гараһа[...] шоонхонуудаа һара [...] саг соо эхэтэйень бай[...] һалгаажа амяарл[...] Түлжүүлжэ томо [...] цехтэ тус бүриинь [...] килограмм шэгнүүрт[...] торнь адуулаад, [...] галуулгын цехтэ [...] байнабди. Иигэжэ [...] цехтэ дамжуулан [...] арга нилээд ашагтай [...] ниинь элирээ.

Мүнөө фермэдэмнай [...] гахай шахан таргалуу[...]жа байна. Хоол тэжээл[...]ды дутамагшье һаа[...] хайнуудайнгаа тус б[...] шэгнүүрые сүүдхын [...] граммаар нэмээнэ. [...] бидэ гахайнуудаа хуу[...] жэлээр хооллуулдаг[...]бди. Энэмнай алишье [...]рэа һайн байшоо.

МАГТАМААР ХҮДЭЛӨӨ

КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Б. МИХЕЕВ:

—Олон ондоо үндэһэ яһатанай жаргалтай һайханаар ажаһуудаг манай СССР гүрэнэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэжэ байхадаа, манай Захааминай аймагай ажалшад, малшад байгша ондо абаһан социалис уялгаяа муу бэшээр дүүргэжэ байна гэжэ баярай суглаанда хабаадагшадта элидхэхэ хүсэлтэйб.

Энэ жэлэй үнгэрһэн юһэ һарын туршада аймагай колхоз, совхозууд адууһа малһаа абтадаг эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэшээнь, гүрэндэ мяха худалдаха 9 һарын түсэб 114 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 3 мянга гаран центнер мяхан, һү тушааха даабари 110 процент дүүргэгдээд, түсэбһөө гадуур 3.239 центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа.

Ажахынууд жэлэй ямаршье сагта үхэр мал олоор бэлшээн таргалуулжа шадаһанай ашаар гүрэндөө эрхим шанартай мяха ехээр худалдана. Энэ жэлдэ колхоз, совхозуудһай мяханай комбинадта дунда зэргээр 327 килограмм шэгнүүртэй үхэр тушаагаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо үхэр бүхэнөө 15 килограммаар ехэ шэгнүүртэй болгожо шадаа. Бүхы малаймнай 34 процентнь эрхим тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Тиихэдэ «Победа» колхоз шахамалнуудаа тус тустань 370 килограмм шэгнүүртэйгээр худалдаһан байна. Шэгнүүр ехэтэй, тарган мал тушааһанай ашаар аймагай ажахынууд гүрэнһөө бүхыдөө 205,7 мянган түхэриг нэмэжэ абаа.

Үнгэрэгшэ зунай бэлшээриин үедэ аймагай аяар 38 гүүртын малшад үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1.000 граммһаа дээгүүр нэмээжэ, манай эндэ һая наашадаа үзэгдөөгүй һайн үрэ дүн туйлаа. Эрхимүүдэй дундаһаа Баянголой совхозой бэрхэ малшад Г. Эрдынеева, Х. Цыренов гэгшэд үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1223—1316 граммаар нэмээгээ. Далахайн совхозой малшад С. Сахьяев, Ц.-Д. Сосорова, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад В. Цыренов, Г. Дашеев, Г. Дулмаев, Санагын совхозой малшан В. Тарбаев гэгшэд адуулжа байһан үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1.227—1.264 грамм хүрэтэр ехэ болгожо шадаа.

Хүхэ ногооной хаһада туйлаһан амжалтаа улам арьбадхажа, зундаа мяхажаһан, таргалһан үхэрнүүдээ намар үбэлэй үедэ үшөөл һайнаар шахаад, ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда гүрэндөө эрхим тарган мяха ехээр худалдахын тула мүнөө ажахынууд шухала хэмжээнүүдые абажа байна. Мүнөө колхоз, совхозуудта тус тустаа 270 килограмм шэгнүүртэй 3 мянга шахуу үхэр шахан таргалуулагдажа эхилээ.

Аймагай һаалишадшье мал адуулагшадһаа дутуугүй һайнаар ажаллаа. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, мүнөө үнеэн бүриһөө 161 килограммаар ехэ һүн һаагдаа. «Победа» колхоз жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 1.600 үлүүтэй килограмм, Зэдын комбинадай хамһабариин ажахын һаалишад үнеэн бүриһөө 2.500 шахуу килограмм һү һаагаа. Түрүү һаалишад Д. Доржонова (Зэдын комбинат), Ц-Д. Доржиева (Баянголой совхоз), С. Гомбоева (Санагын совхоз) гэгшэд үнеэн бүриһөө 2.100—2.800 килограмм хүрэтэр һү һааба.

Механизаторнууд, тараашад, хонишоднай баһал муу бэшэ үрэ дүн туйланхай. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишод Д. Шукуров, Н. Юмчинов, Ц-Д. Галданов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод А. Корнаков, Ц. Ардуев, «Красный Октябрь» колхозой хонишон Н. Намсараев гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 100—103 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3—3,5 килограмм нооһо хайшалаа.

Байгша ондо сагай уларилай муушаг байгаашье һаань, хадалиг газарай тараалангай га бүриһөө 9,1 центнер орооһон хуряагдаа. Үбһэ ногооной, силосэй ургамалнуудай, куузикугай муу бэшэ ургаса абтаһан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ тараалан дээрэхи һолоомо суглуулха, мүн тараанай газарта, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Наг шэбхын үшөө ян хүрэшөөгүйдэ намартаа хээрэ зөөхын тула мүнөө габшатай шанга хүдэлмэри эмхидхэгдээ.

ХОНИШОДОЙМНАЙ БЭЛЭГ

Зэдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Г. Л. РАБДАЕВ:

— Хонишон хүн хадаа өөһэдынгөө нүхэд тухай түрүүшын ээлжээндэ хөөрэхэ ёһотойб. Манай Ленинэй ордено Борьёогой совхозой хонишод, малшад, механизаторнууд хүдөөгэй бүхы ажалшадые өөһэдынгөө һайндэрөөр гүн сэдьхэлһээ амаршалха хүсэлэнтэй.

Нэн түрүүн хонидһоо нооһо, мяха ехээр абахын тула хурьга олоор түлжүүлжэ, гарза хоролтогүйгөөр томо болгохо гээшэ эгээл шухала. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада манай Зэдын аймагай ажахынууд диилэнхидээ зуун эхэ хонин бүриһөө олон хурьга абадаг гэжэ суутай болонхой. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, нэн түрүүн эхэ хонидые, бэеэ хүсэһэн түлгэнүүдые 20—25 хоногой туршада искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргэбэл, хонин һүрэгөө түргэн олошоруулха аргатай байнабди.

Хэнэйшье мэдэһээр ган гасуур байжа, адууһа мал үсхэбэрилхэдэ, бэрхэтэй саг тохёолдуулаа. Илангаяа ган гасуур жэлдэ хонидһоо түл олоор абахын тула ехэхэн оролдолго хэрэгтэй.

Энэ жэлэй ган гасуурта дэ гансашье манай совхоз бэшэ, олонхи ажахынууд үбһэ тэжээл урдынхиһаа багаар бэлэдхээ гээшэ ааб даа. Хэды тиимэшье һаань, манай Борьёогой совхоз байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 111 хурьга түлжүүлжэ, социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ. Манай эрхим хонишон Д. Я. Свистунов зуун эхэ хонин бүриһөө 137 хурьга абажа, томо болгоһон байна.

Оройдоол арбаад жэлэй саада тээ ган гасуур уларилтай, үбһэ тэжээлээр ходо дуталдадаг Зэдын аймагта жэлдээ зуун эхэ хонин бүриһөө 130—140 хурьга абадаг болохо гээ һаань, нэгэшье хүн этигэхэгүй байгаа ёһотой. Үнэндөө 1970 ондо совхозой 12 ахалагша хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлээ һэн. 1972 ондо 100-һаа 100 хурьга абагшадай тоо 13-да хүрөө. Харин байгша ондо совхозоймнай эхэ хонидой отарын бүхы 23 хонишодой аяар 20-ниинь зуун ехэ хонин бүриһөө 100 гаран, зуунһаа дээшэ хурьга абажа, томо болгоһон байна.

Энэ юун тухай хэлэнэб гэхэдэ, нэн түрүүн отара, бригадануудай хоорондоо социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ, үбэлжэлгын урда тээ бэе бэеэ нүхэрэй ёһоор шалгалсажа, алдуу эндүүнүүдые түргэн элирүүлхэ хэмжээ абаһанай ашаар хонидой түл абалга эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэнэ.

Минии һанахада, ямаршье дүршэл шадабари ехэтэй хонишон өөрынгөө туйлаһан үрэ дүнгые бэедээ нюугаад ябаха ёһогүй. Тиимэһээ бүхы эрхим хонишод дүй дүршэлөө өөһэд хоорондоо андалдажа, ойлгоһон мэдэһэнээ бэе бэедээ хубаалдажа ябаха ёһотой гэжэ һананаб.

Энээгээр юу хэлэхвээ һанаабши гэхэдэ, хонидоо богони болзорто һайнаар үрэжүүлжэ, нэгэшье эхэ хониие һубайруулаагүй һаа, урдаа табиһан зорилгоёо дүүргээб гэжэ хэлэхэ дүүрэн аргатай болоно.

Манай Борьёогой совхозойхид хайшан гээд, зуун эхэ хонин бүриһөө жэлдээ ходо 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлнэбтэ гэжэ хүнүүд асуудаг.

Нэн түрүүн минии һанахада, хонидой үүлтэр һайжаруулжа, түбхын түрүүндэ бэеэр томо, жэшээлхэдэ, 120—125 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй хусануудые 75—80 килограмм шэгнүүртэй эхэ хонидые илгажа, үсхэбэрилгэдэ табижа шадаа һаа, хонидшье түргэн үдэхэ байна. Манай главна зоотехник В. П. Шантахановай оролдолгын ашаар хуса хурьгадые зүбөөр илгажа, жэл бүри эхирлэдэг хонидой хурьгадые амяарайнь илгажа, тусгаар харууһанда байлгаад, саашадань, үсхэбэрилгэдэ табидаг.

Хонин ажалые түрүү эрдэм наукын үндэһөөр хүгжөөжэ, түрүү хонишодой дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгожо шадаа һаа, бүхы дээрээ нилээд ехэ амжалта туйлаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай «50 лет Октября» колхозой үхэршэн Василий Гармаев (зүүн гарһаа), Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой түрүү механизатор Даба Ринчинов хоёр зүблөөнэй забһарлалда.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОНЬҺОЖОРУУЛХАДА ОЛЗОТОЙ

Түнхэнэй аймагай Ажалай Улаан Тугай ордено „Сибирь" колхозой түрүүлэгшэ Л. А. МАКСИМОВ:

— Юһэдэхи табан жэлдэ һү, тарган мяха, үндэгэ, нооһо, орооһо тараа болон огородой эдеэ ехээр абажа, Эхэ орондоо элбэгээр худалдахын тула ажахымнай малшад, тараашад һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан, бэлшээриез үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа юм. Тиигэжэ ниитынгээ хони, малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл, талха тараа ехээр абадаг болоһонһоо хойшо мал шахан таргалуулха хүдэлмэреэ шэнээр эмхидхээ бэлэйбди. Урдандаа үүсэлэгдэхэ малаа үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ үдэрынь газаа хашаа соо эдеэлүүлдэг байһанаа мүнөө дулаан байрада оруулжа, тус бүриинь уяад эдеэлүүлнэбди. Тиигэһэмнай үбһэ тэжээл нилээд багаар гаргашалагдажа, үхэрнүүднай шэгнүүрээ сүүдхын горитойхоноор нэмэдэг болоо. Ушарынь хадаа урдандаа газаа хүйтэндэ үгэһэн тэжээлнай ямаршье шэгнүүр үгэхэгүй харин миил бэеынь дулаасуулаад һаладаг байтаа бшуу. Мүнөө дулаан байрада оруулагдахадаа тэжээл багаар гаргашалжа, шэгнүүрээ горитойхоноор нэмэнэ гээшэ. Тиимэһээ мал шахан таргалуулхадаа үбэлэй сагта заабол дулаан байрада харууһалхада алишье талаараа ашагтай байһыень мэдэрээбди. Мүнөө ажахыдамнай бүхыдөө 1.500 үхэрэй байха гүүртэ шэнээр байгуулагданхай. Тэндэхи ажалынь гол түлэб оньһожоруулагдаа. Малшад аргал шабааһыень гараар сэбэрлэжэ, үбһэ тэжээлыень зөөжэ оруулхаяа болиһон юм. Гадна малай байра соохи агаарые тусхай түхеэрэлгын ашаар жэгдэ дулаан байлганабди.

Иимэ хүсэд оньһожоруулагдамал шахан таргалуулгын гүүртэтэй болохоһоо хойшо энэ һалбаримнай нилээд ашаг үрэтэй болоо. Һаяын мэдээгээр, бидэ үүсэлэгдэхэ малаа тус бүриин 346 килограммда хүргэһэндөө 45,8 мянган түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа һэмди. Түрүү үхэршэн Владимир Попов даажа абаһан 217 үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые 110 үдэрэй турша[...]хын 968 граммаар [...] байна.

Саашадаа ажахын[...] үсхэбэрилхэ һалбар[...] хүгжөөхын тула на[...]хи газараа хатаажа[...]руулагдаһан бэлшээ[...]гуулжа байнабди. [...] тараанайнгаа полидо [...]ральна үтэгжүүлгэ [...]һаа ехээр оруулхые [...]бди. Тэрэшэлэн уһа[...] һубаг ханаабуудые [...] татажа, хаалта боол[...]ень заһабарилжа [...]бди. Намаг налхи [...] хяаг үбһэнэй үрэһэ [...] ногооень улам үдхэ[...]бди. Нэгэ үгөөр [...] ажахынгаа ашаг [...] эрид дээшэлүүлхэер [...] хүсэеэ элсүүлэн [...] байна.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРӨӨБДИ

Мухар-Шэбэрэй аймагай „Искра" колхозой тракторно-тараан ажалай бригадын бригадир Т. А. КИРЕЕВ:

— Орооһо тараанай ургаса богони болзорто эрхим шанартайгаар хуряажа абахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэжэ манай «Искра» колхозой механизаторнууд тараашад, республика соогоо үүсхэл гаргаһан байна.

Бидэ 5.800 гектар тараалан дээрэһээ бүхыдөө 78 мянган центнер тараа хуряаха, хамта 24 мянган центнер орооһо гүрэндөө худалдаха гэһэн социалис уялга абаһан байгаабди. Тэрэнээ үлүүлэн дүүргэжэ, тараалангай гектар бүриһөө 16 центнер ургаса хуряаха социалис уялгатай һаа, үнэндөө гектарай 16,3 центнер тараа абаабди.

Манай бригада 500 гектар тарилгын газартай юм. Тэрэнэйнгээ ехэнхи хубиие сэбэр паар, намарай паар болгожо хахалдагбди. Хабар шадаад һаа, олоо борной табижа, элдүүрилээд, бүртаг [...] болгоһоной ашаар му[...] ургаса гарана.

Энэ жэлдэ колхоз [...]ралангай гектар бүри[...] центнер ургаса абтаһа[...] манай гурбадахи бри[...] бүриһөө 16,8 центнер [...] абтаа. Зарим газарһаа[...]рай 20—25 центнер [...] абтаба. Бүхы орооһо [...] богони болзорто хур[...] алтан ургаса хүү а[...] оруулагдаа. Манай ме[...]ханизаторнууд С. А. [...] И. Б. Мальцев, Г. А. [...] гэгшэд үдэр бүриингөө [...]риие үлүүлэн дүүргэжэ [...]гаа.

Энэ үгынгөө түгэсхэл[...] хэлэхэеэ һананабди [...] нэн түрүүн ямаршье [...]ридэ эрхим үрэ дүн [...] шадаа һааш, минии [...] үрэ дүн хэзээдэшье [...]ной аша туһада алба[...]

ПОЛИ ДЭЭРЭХИ НАМАРАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ХАҺА

Ороной тараашад ургасаяа хуряажа үргэлжэлһөөр. Сибирь ба Казахстанда баалнуудые суглуулха, сохихо хүдэлмэри дүүрэнтэжэ байна, олохон ажахынууд орооһо тараа түсэбһөө гадуур худалдана.

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнүүдэй ёһоор, октябриин 9-нэй үеэр орон дотор 104.967 мянган гектар орооһото, орооһото-бобово ургамалнууд (кукурузагүйгөөр) хуряагдаад байба. Энэ талмайн 98 процентынь тараан сохигдожо абтанхай.

Барайгар хуряалга дүүрэхэ ойртоо. Орон доторхиие абажа үзэбэл, энэ ургамал 300 мянган гектар дээрэһээ — бүхы плантациин дүрбэнэй гурбан хубинь хуряагдаа.

Кукуруза хуряалга үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ үлэ мэдэг түргэнөөр ябажа байнхай, 18966 гектарай ургаса хуряагданхай.

Свёклошод бүхы плантациингаа гурбанай хоёр хуби шахууе гэхэ гү, али 2252 мянган гектарай ургаса малтажа абаба. Россин Федерациин ажахынууд полиингоо дүрбэнэй нэгэ хуби дээрэхи энэ ургамалые үшөө хуряагаадүй байһаар.

3149 мянган гектарай хартаабха малтагдаа. Хүдөө тосхонуудай ажалшад, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд үбэлдөө хэрэглэгдэхэ хартаабха түргэнөөр хадагалжа абахын тула ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргана.

Овощ хуряалга үргэлжэлһөөр. Ороной бүхы огородуудай 28 процентын ургаса малтажа абтаадүй.

Хлопок хуряалгын түлэг хаһа оронхой. Хлопок таридаг республикануудта баян ургасаяа түргэнөөр хуряажа абахын, ехэ уялгануудаа дүүргэхын тула шухала бүхы юумэн хэгдэнэ. 1555 мянган тонно хлопок машинаар хуряагдаа.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хуряалгаяа дүүргэхэтэй хамта, ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуури табихын тула намарай паар хахална, намарай ургамалнуудые тарина. 81713 мянган гектар гэхэ гү, али хараалагдаһан талмайн дүрбэнэй гурбан хуби дээрэ намарай паар хахалагдаа. 23744 мянган гектарта намарай тарилга хэгдэнхэй.

(ТАСС).

ШИИДХЭХЫ ХАҺА САГ

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл

НАМАРАЙ ТҮРҮҮШЫН сентябрь һара дүүрэжэ, ...хоногой ошохо бүри ...амисхаал улам хүй...жо эхилбэ. Эгээл тии...үдөө ажахын хүдэлмэ...ий үйһэ тэжээл бэлэд... ургаса хуряаха шухала ...нартай ажалаа түргэн ...н тула социалис мү...үгэнөөр дэлгэрүүлжэ, ...үсэ шадалаа элсүүлэн ...н байна. Энэ жэлэй ...ь һарада хура бороо...жа, механизаторнууд ...тарашадай ажалда ни...ад ушаруулаа. Хэды ...байшье һаань, кол...совхозуудай механиза...нартай үдэр, час бү...шаг үрэ ехэтэйгээр ...ажаллажа, ороохо та...ураабха болон овощ ху...хаһа сагтань дүүргэ...ыа үсэд шанга тэмсэл ...н байна. Энээн ту...дакцида үдэр бүри олон ...бэшэгүүд орожо, газетэ...логдожо байгаа.

...низаторнууд болон та... эршэтэй һайнаар ...лаа тушаа нэгэ жэшээ ... Хяагтын аймагай ...» колхозой главна ...н Г. Абрасимовай «Шан...хал эхилэнхэй» гэжэ ...н 3-най номерто то...һон тобшо мэдээсэл ...жэ уншанабди: «6.100 ...талмайн ороохото урга...ые түргэн болзорто ...шанартайгаар хуряажа ...гэһэн уряа доро 34 ...ай агрегат эршэм...һайнаар ажаллана. Һая...дадалаар бүхы таряа...н зурганай нэгэ хуби ...хуряад байна. Дүй дүр... комбайнернууд Ми...Малодин, Иван Луко гэг...түрүүшын табан хоногой ...за тус бүридөө 130 гек...талмайн шэниисэ сабша...социалис мүрысөө тол...».

...ээрхүү удхатай тобшо... мэдээсэлнүүд, тодорхой ...корреспонденцинүүд респуб... аймаг, нютаг бүхэнһөө ..., газетын номер бүхэн-дэ хэблэгдэдэг һэн. Тэдэниие уншаад байхада, таряашад ба механизаторнуудай үдэр һүниие илгангүй, эршэтэй һайнаар ажаллаһан тухай ойлгомоор, баясамаар байгаа бшуу. Ургаса хуряалгын харюусалгатай хүдэлмэри нютаг бүхэндэ шахуу дүүрэнтэжэ байна.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн баярай һайндэр болотор оройдоол хоёр һара хахад үлэбэ. Хүдэлмэришэн, колхозник, алба хаагша бүхэн энэ һайндэрые ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтаха гэжэ зоригжоод, социалис мүрысөөгөө үдэр бүри үргэдхэжэ байна. Энэньшье ойлгосотой. Ушарынь юуб гэбэл, гүрэн түрын удха шанартай һайндэрнүүдые совет хүнүүд ажалай ехэ амжалтануудаар угтадаг һайн һайхан ёһо заншалтай болонхой бшуу.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, редакци газетынгаа түрүүшын хуудаһанда «Ойн баярай тэмдэгтэ хүртэхын түлөө» гэһэн шэнэ тусхай гаршаг бии болгобо. Промышленна предприяти, колхоз болон совхозуудай ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса тухай тодорхой мэдээсэлнүүд тэрэ гаршаг доро толилогдожо эхилээ. «Найма һарын түсэбһөө гадуур 250 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Ганса сентябрь һарын даабариһаа гадуур 40 мянган түхэригэй продукци худалдахамнай. Жэлэй эхинһээ хойшо 2 миллион 196 мянган хэһэг шифер үйлэдбэрилэгдөө. Энэнь абаһан уялгаһаа һураггүй ехэ» — гээд Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой таһагай начальник Н. Поздняковагай «Уялгаяа дүүргээ» гэһэн мэдээсэл соо уншанабди.

Бултанай баясамаар мэдээсэл. Ажалшан арадай ажалай шэнэ илалтанууд тушаа иимэ тобшохон аад, удха түгэлдэр мэдээсэлнүүд бүри олошоржо байна, саашадаашье орожо байха бэзэ гэжэ найданабди. Ойн баярай хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэл ба корреспонденцинүүдые хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэднай саашадаа бүри олоор эльгээжэ байг лэ!

Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай 1972 оной майн Пленум «Партийна документнүүдые һэлгэхэ тухай» асуудал зүбшэн хэлсээд, тусхай тогтоол баталан абаһан байгаа. Энэмнай эмхидхэлэй-политическэ ехэ удха шанартай хүдэлмэри гээшэ. Тиимэһээ республикын партийна организацинууд энэ шухала кампанида бэлдэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй. Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан партийна суглаанууд үнгэргэгдэжэ байна. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэлгэ тухай асуудалаар хэдэн мэдээсэл, корреспонденци сентябрь һара соо редакцида орожо, газетын хуудаһануудта тунхаглагдаа.

Тус асуудалаар КПСС-эй Железнодорожно райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша А. Насырев, КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой секретарь Т. Федотов болон бусад горитой ехэхэн аад, һонирхон уншамаар, удха түгэлдэр статьянуудые газетэдэ толилуулһан байна. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэхэ асуудал саг зуурын хэрэг бэшэ. Энэ асуудалай тон ехэ удха шанартайе хараада абажа, тус кампанида бэлдэлгын ябаса тухай статья, корреспонденцинүүдые саашадаа саг үргэлжэ толилжо байха түсэбтэйбди. Ушар иимэһээ партиин райкомуудай хүдэлмэрилэгшэд, парторганизацинуудай секретарьнар болон жиирэй коммунистнар тус асуудалаар һонирхолтой статья, корреспонденци, тобшо мэдээсэлнүүдые эльгээжэ байха бэзэ гэжэ найдагдана.

Партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэлгэ, соёл культурын, худалдаа наймаанай, ажалшадай һуудал байдалай хэрэглэмжэ хангадаг эмхинүүдэй хүдэлмэри тухай, мүн бусад асуудалнуудаар баһал олон бэшэг редакцида ороһон байна. Үнгэрөөшэ сентябрь һарада хамта дээрээ 309 бэшэг абтаа. Энэмнай августынхиһаа арба гаран бэшэгээр олон болоно. Хүдөө ажахыи, соёл культурын асуудалнуудаар бултанһаа олон бэшэг редакцида ороһон байна.

Улаан-Үдэ хотоһоо, мүн хүдөө нютагуудһаа хэдэн хүн түрүүшынхиеэ бэшэгүүдые редакцида эльгээжэ, газетэдэ толилуулба. Тэдэнэй тоодо научна хүдэлмэрилэгшэд М. Буруев, Т. Куликова, Яруунын аймагай Мужыха тосхондо ажаһуугша Д-Н. Халхаров, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д-Д. Лайдапов болон бусад оролсоно. Һүүлэй үедэ хүдөө бэшэгшэд Ф. Цыденжапов, Ц-Х. Гомбодоржиева, Б. Бирбаев, П. Жужаев гэгшэд газетын хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэнь ехэ һайшаалтай гээшэ. Имагтал хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй, мүн олониитэ уншагшадай халуун туһаламжын хүсөөр газетэ һонирхолтой болоно ха юм. Хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэднай газетынгээ хүдэлмэридэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байха бэзэ гээд редакциин хүдэлмэрилэгшэд найдана, саашадаашье найдаха.

Хүндэтэ уншагшад! Таниие тойроод эршэтэ ажалай бараг-дашагүй охин үдэр бүри бурьялан байнал. Предприяти, колхоз ба совхозуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта хүдэлдэг хүнүүд баатарлиг ажалай үльгэр жэшээ харуулан, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байнхай. Ажалша бэрхэ хүнүүдые магтан дуулаһан һони һонин бэшэгүүдые, зураглал ба очеркнуудые редакцида эльгээжэ байхыетнай Тандаа — хүндэтэ уншагшад, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдтээ найданабди.

Улаан-Үдын түбэй дэлгүүр шадар оршодог ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай радиомастерскойн хүдэлмэрилэгшэд түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Радиомастернууд хүнүүдэй асарһан радиоприемнигууд болон бусад хэрэгсэлнүүдые саг соонь, һайн шанартайгаар заһабарилаад үгэдэг юм.

Энэ мастерскойдо Совет Армиин албанһаа нёдондо бусаһан Иннокентий Полуянов радиомастераар хүдэлнэ. Залуу хүдэлмэришэн богонихон болзор соо эрхим мастер гэжэ суурхадаг болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу хүдэлмэришэн Иннокентий Михайлович Полуянов ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ОБЬ МҮРЭНЭЙ УҺЫЕ КАЗАХСТАН БА ДУНДА АЗИ РУУ УРАДХУУЛХА ТУХАЙ

Советскэ Союзай хүн зоной тоо XXI зуун жэлэй түрүүшын хорин табан жэлэй үеэр хоёр дахин шахуу олон болохоор багсаагдана. Мүнөөнэйхиһөө гурба дахин ехэ хэмжээтэй хүдөө ажахын продукци абадаг болоогүй һаа, хүн зоноо — эдеэ хоолоор, арадай ажахын хэрэглэмжые — элдэб зүйлнүүдээр хангахын аргагүй. Энээниие түйлахын тула хахалагдадаг газараа бүри ехэ үрэтэйгөөр хэрэглэхэһээ гадна, урда зүтэй, мүн гандуушаг нютагуудай газар элдүүрилэн ашаглаха хэрэгтэй болоно.

СССР доторхи уһалагдахаар газарай талмай 140 миллион шахуу гектар болодог юм. Тэрэнэй 80 миллиониинь — Казахстанда, Аралай далай шадар, Дунда Азида байдаг.

Дунда Азиин гол мүрэнүүд — Сыр-Дарья, Аму-Дарья шадар уһалагдахаар газарай талмай 25 миллион гектар болоно. Эдэ мүрэнүүдэй уһан 10 миллион гектар газар уһалхын тула хүрэхэ. Энэ газарай хахадһаа халта үлүүнь мүнөө ашаглагдана.

2.000 он хүрэтэр эдэ мүрэнүүд шадарай уһалагдахаар газар хүсэд бүрин ашаглагдаха. Тэрэнэй тула Сыр-Дарья, Аму-Дарья, Вахш ба Пяндж мүрэнүүд шадар тогтоогдоһон далай ба нуурнуудаар, мүн бусад дотоодын тогтомол сөөрэмүүдээр уһанай урдалгые олон жэлдэ байхаар тааруулха шухала. Газар уһалха 32 кубическа километр уһатай табан ехэ нуур мүнөө тогтоогдожо байнхай, мүн ашаглагдахаар 55 кубическа километр уһатай үшөө арбан нуур ойрын арбан таба-хорин жэлэй туршада тогтоогдохо.

Газар уһалалгын шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бариха, каналнууд соо уһанай шэнгэн шэргэлгые хорооха, уһа абалга ба хубаарилгые тааралдуулха шухалын шухала зорилго саашанхи жэлнүүдтэ шиидхэгдэхээр табигдана.

Мүнөөнэй уһалалгын түхеэрэлгэнүүд заабол шэнэдхэгдэн һэлбэгдэхэдэ, ехэ мүнгэ гаргашалха шухала болоно. Теэд энэ гаргаша Дунда Азида экономическа талаараа заатагүй харюулагдахал байха. Уһалалгын түхеэрэлгэнүүдые улам һайжаруулха, автомат аргаар уһалхада, уһаар хангагдадаг талмайе нилээд үргэдхэхэ, хүдэлмэрилэгшэдэй тооө ехээр үсөөрүүлхэ.

Казахстанда уһалагдахаар газарай хэмжээн 50 миллион шахуу гектар болоно. Эндэхи газарай хүрьһэн элдэб янзын: хара, хүрин-шара, сайбар-хүриньһөө эхилээд, хужартайшаг хүрьһэншье байдаг.

Казахай уужам нэмжээ, үргэн нэлэнхы тала гандуу хуурай юм. Жэлдээ 150-һаа 300 миллиметр хүрэтэр бороо хура ородог. Зундаа агаарын нилээд халажа уһанай ууралданьшье ехээр дээшээ дэгдээд, үүлэгүй болгодог, бороогой оросые үсөөрүүлдэг. Ороһон борооһоо 5—8 дахин ехэ шииг нойтон ууралтан дэгдэхэ байна. Энэ ушар угаа ехэ тала дайдые гандаан хатаажа, хооһон губи шахуу болгоно.

Казахстанда, Дунда Азида ехэнхидээ сэлмэг дулаан байдаг. Тиимэһээ эндэхи талые тааруугаар уһалбал, дайдые уһаар хангабал, элбэг ехэ ургаса хуряан абажа болоно.

Газар уһалха түхеэрэлгэнүүдые һайжаруулбал, гол мүрэнүүдэй урасхаалые олон жэлдэ хэрэглэгдэхээр залабал, газар дорохи дабһагүй ба бага дабһатай уһые, мүн Памирай, Тянь-Шаниин мүльһэнүүдһээ һайлан гарадаг уһанай хэдэн зуун жэлэй нөөсые зарим тэды хэрэглэбэл — уһалагдадаг газарай талмайе Дунда Азида — хоёр, Казахстанда — гурба дахин нэмээхэ арга олгохо.

Каспиин, Аралай далайнуудай, мүн Балхаш нуурай нүлөөнһөө эрье шадарай үргэн бэшэ зурууд газарта үбэлдөө температурань кэмэдэг, зундаа шииг нойтониинь ехэ болодог юм.

Газар уһалалгын хэрэг һайжаруулха ямар арганууд бииб? — гэһэн асуудал гарана.

Баруун Сибирь — уһанай нөөсөөр үлэмжэ ехэ, үргэн уужам газар нютаг болоно. Баруун Сибирь Казахстанһаа хойгуур оршодог, хэдэн миллион жэлэй урда тээ Тургайн нугаар гараһан уһаар Аралай далайтай холбоотой байһан.

Хүсэтэ мүрэн — Обиин үрдан гарадаг Баруун Сибирь угаа ехэ нөөсэ уһатай. Энэшье, мүн XXI зууншье жэлдэ тус мүрэн байһан газартаа ашаглагдажа шадагдахагүй. Алтайн хизаарай, Кулундиин талын ба Иртыш шадарай газарые хожомоо уһалха хэрэгтэй болохо гэжэ шэнжэлгэнүүд тодоруулаа. Обь мүрэнэй адаг багтахи участогаар жэлдээ зунда зэргээр дүрбэ тухай кубическа километр уһан урдан гарадаг.

Эндэхи участогай урасхаалые удаан болзор соо тааруу байлгахын тула, жэл хахад шахуу сагай туршада мүрэнөөр урдан гарадаг уһанай багтаха хэмжээтэй далай тогтоохо шухала болоно. Обиин адагай тогтоомол далай мүрэнэй урасхаалые дахинаа тааруу болгохо, газар уһалхын ба уһаар хангахын тула уһанайнь зарим хубиие Дунда Ази, Казахстан худар дамжуулха арга олгохо. Тэрээнһээ гадна, 5—6 миллион киловатт хүсэтэй, жэл бүхэндэ 20 миллиард шахуу киловатт-час хямда сэнтэй электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхээр гидроэлетростанци хаалтынь дэргэдэ баригдаха. Проектын ёһоор, Обиин адагай далайһаа урда зүг руу уһа урадхуулхын тула Иртыш мүрэн дээрэ бүлүүр станци барихаар хараалагдана. Каналай трасса Иртыш мүрэнөөр, Тоболой адаг шадараар, саашадаа тэрэнэй баруун эрьеэр ба Тургайн нугаар Сыр-Дарья, Аму-Дарья тээшэ шэглэн ошохо.

Уһанай бүри түргэнөөр, ехээр урдахын тула энэ канал баруун тээшээ Ураал, Эмба мүрэнүүд руу, зүүн-урагшаа — Чу мүрэнэй нуга, мүн Түбэй Казахстанай үргэн тала дайда руу шэглэһэн аса һалаануудтай байха юм. Каналай гол трассын утань 2.500 шахуу километр байха. Эндэхи уһые Тургайн шэлэ өөдэ 90—100 метртэ гаргахын тула таба-зургаан бүлүүр-станци бариха болоно.

Каналай түхеэрэлтэнүүдэй баригдаха, трассын гараха нютагуудай инженерно-геологическа талань ямар бэ гэхэдэ, Баруун-Сибириин набтар газар элһэ-шабараар үетэһэн хүрьһэтэй, Тургайн нугын Сыр-Дарья, Аму-Дарья мүрэнүүдэй хоорондохи газар, мүн Каналай аса һалаануудай малтагдаха газар шабарлиг хүрьһэтэй. Тиимэһээ уһан багаар шэнгэхэ, ехээр алдагдахагүй.

Уһалагдаха газар руу уһа дамжуулан абаашаха техническэ схемэ Тургайн хотогор газарай, шэлэ хүбшэнүүдэйнь шэглэбэреэр гол түлэб тодорхойлогдохо. Сааша саашадаа Енисейн уһанай зарим хубинь Кас, Кеть мүрэнүүдээр урадхуулагдажа, Обиин адагай тогтоомол далайда оруулагдаад, каналай трассаар Казахстанда, мүн Дунда Азида хүрэжэ ошохо. Обь ба Енисейһээ дамжуулагдаха уһанай ниитэ хэмжээн жэлдээ 1.500 миллиард кубическа метр болохо.

Дунда Азидахи 10 миллион гектар шэнэ газар уһалхын, Ураалай ба Эмбын уһа нэмээхын тула түрүүшын ээлжээндэ жэл бүри 80 миллиард кубическа метр уһа дамжуулха хэрэгтэй.

Нуур, далайнуудые тогтоожо, баруун захань Волгоһоо эхилээд, зүүн захань Обь хүрэтэр угаа ехэ хэмжээтэй газар дайда уһалагдаха ба уһажуулагдаха, ехэ талмай дээрэхи ургамал модод һэргээгдэхэ, хамгаалхы зурууд модод таригдаха. Эдэ бүгэдэмнай уларилые горитойгоор хубилгаха. Агаарай температура үдэрэй сагта газарай дээдэ үеын хүрьһэндэ Цельсээр 4—8 градус һэрюун болохо, шииг нойтониинь 2—3 дахин нэмэхэ. Газар шадархи үеын агаарай шииг нойтонойнь нэмэхэдэ, ехэ талмай дээрэ хорон хуурай һалхин үлеэхэеэ болихо.

Газар дээгүүрхи хүрьһэнэй шииг ехэтэй болоһон ушар зунай һүүл багта, мүн намарай эхеэр һүниндөө эртын хюруугай унаһые зайсуулха. Хюруугай унахада, ургаса баһал муудадаг ха юм. Казахай талануудые, мүн Дунда Азиин шэнэ районуудые уһалдаг болоходо, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ тааруу, шанарай талааршье шэнэ оршон байдал бии болохо. Газар уһалхада, ороohото таряанай, мүн барайгар, виноград, саахарай свёкло ба бусад техническэ шухала ургамалнуудай гарасые дээшэлүүлхэ.

Сибириин мүрэнүүдэй уһые нютаг нютагуудта шэнээр хубаарилха асуудалда Советскэ Союзай научно-шэнжэлгын ба проектнэ олон эмхи анхарал хандуулдаг болоһоор үнинэй. Нилээд орёо асуудалые инженернэ, экономическа талаһаань һайса шэнжэлжэ үзэхэ шухала. Энэ асуудал шиидхэхын тула олон жэл хэрэгтэй болохо байна. Арадай ажахыда тааруу болзорнуудта гаргашануудыень харюулжа шадахаар ээлжээ ээлжээгээр барилга хэхэ хэрэгтэй.

Александр ЧЕМИН,
«Гидропроект» гэжэ бүхэсоюзна институдай ахамад консультант (АПН).

УЗБЕГЭЙ ССР-эй НИИСЛЭЛ ХОТО ТАШКЕНТ. ЛЕНИНЭЙ ПРОСПЕКТ.

ТАСС-ай фотохронико.

Эрнст САФОНОВ

ГОЛ ДЭЭРЭХИ МАНАН

РАССКАЗ

НАМАРАЙ үглөөгүүр, адаглаха янзада, ходо манатай байдаг. Тэрэ үглөө мүн баһа манан ...жа, оршон тойрониие утаан шэнги бүрхөөхэ ...м. Манан гээшэмнай анхилдаггүй, дулаашье үгэ...гүй һэмнай. Нэгэл тиимэ хүйтөөр даабарилжа, ...иг нойтон хүнэй хубсаһа шобто норгоон орожо, ...бэдэ няалдахадал болохо юм.

Голой саада эрьедэхи айлнууд оройдоошье ха...рагданагүй. Харин уһанда ойро баригдаһан гэрнүүд ...үүд халта бүрэлзэнэ. Оршон тойрон хон-жэн. Хи...рэ-хирэ болоод лэ нохойнууд һаб-һаб хусалдаад, ...йа аниргүй болохо юм.

Голой саадахи һуурин нютаг һүниин нойрһоо һэ...рижэ эхилбэ янзатай.

Хоёр хүн паром хүлеэнэбди. Би шууд гээгдэжэ ...рээ һэм. Хажуудахи нүхэрни харгын далан дээрэ ...гануудаа забилан һууна. Оонигор жаахан нюдэ...дынь энеэбхилэн ялалзаад, намайе баяртайгаар уг...тажа байһандал үзэгдэхэ юм.

— Һуугты, — гэжэ дурадхаад, хажуу тээшээ ...халта болобо. — Гааһаар тамхи татана алтайш, ...гээ бол махорко байжа болохо...

Бэе бэеэ һэмээхэнээр адаглан харалсанабди. Хажуудахим сэрэгэй албанда ошохоор шалгалта гараа һаа, «жагсаалай албанда таарахагүйш» гүү...һэн ха. Дүшөөдтэй гү даа, али шууд ахашаг. Бэень үхибүүнэй бэедэл хобшогор, ээм мүрынь һанжанхай, нюргааршье өөдэгүй набтархан. Хахаршаһан һарабшатай сэрэгэй фуражка малгайнь ...эдэшэнхэй. Хубэнтэй хүүртигэйнь хамсы шамаг...анхай.

— Хүлеэхэ болоо гүбди даа, — гэжэ тархяа ган...залзуулан байжа пүлшэгэнөөдхихэдэнь, фуражка малгайнь урагшаа орожо, хахад нюурыень халхалба. — Паромщигууд һэегүй унтана бшуу даа... Тулайлхада, шимни эндэхи бэшэ алтайш?

— Би городһооб.

— Тэндэш мотоцикл абажа болохо гү? Мэдээл ...отойш.

Би үнэхөөрөөшье мэдэхэгүй байгааб.

Елытэрээ хюһагданхай нюурынь гүнзэгы бодолдо ...шагдажа, һаарал нидхэнь гансата хүдэлхөө болишобо. Үмдэнэйнгөө халааһанһаа эбхэлээтэй газетэ гаргаад, аятайханаар шуулаба. Тиихэдэнь би тамхинайнгаа аршуул һарбайжа үгэбэб.

Тугаарайхи манан дурата дурагүйгөөр задаржа захалба. Уһанда дүтэрхүү байһаң гэрнүүдэй сонхонууд дээрэхи сэсэг тон элеэр харагдаха юм. Хаанашьеб даа шиигтэй модо хюрөөдэнэ ха.

Хажуудахим сабхиингаа үзүүрээр үни хада хүрэшэһэн нугаһыем дайраад абана. Буу нугаһан хоёроо хажуудаа зэргэлүүлжэ табибаб.

— Юрэдөө, ажабайдал гээшэмнай жэгтэйл хаям даа, — гэжэ тэрэм гүбэрбэ. Хоолойгоо заһад гэжэ дуугархадань, нэгэ шухала юумэн тухай яаралгүй хөөрэхэнь гэжэ тухайлбаб. — Хүн бүхэндэ өөрын хараа шугам байдаг шуу, — гэжэ тэрэм үргэлжэлүүлбэ. — Тэрэ шугамһаа заяандаашье гаража шадахагүйш. Тиимэ бшуу даа...

Үнөөхи нугаһыем сабхяараа баһа дайраад, хуургайтажа, хаташаһан уралаа, нэгэ юумэнһээ жэрхэһэндэл, иишэ тиишэнь уршылгаба.

— Нэгэ зариман агнуури хэхэ, бэшэдынь загаһашалха... Һаншагаа сайтараа һамгадай хойноһоо гүйжэ зүдэрдэг хүдхэшүүл баһа байдаг шуу. Ном уншадаг, мүн адууһа мал харууһалдаг хүнүүд бии һааб даа. Хүн бүхэн шадал зэргээрээ аашалдаг хаш даа. Яажа мэдэхэбши...

Хөөрэхэ тумаа улам дашууржа, һургаал заабари хэлэжэ байһандал болохо юм. Нюдэдынь бүришье һүрөөтэйгөөр ялалзаадхиба. Хажуудахим дааража захалаал ха. Борсойшоһон борбилоо мэтэ үрзыхэ юм.

— Шамайе яажа мэдэхэб. Тиимэ бээз... Би Андрей Филиппыч гээшэб. «Жаргалай зам» гэжэ колхоз дуулаа һэн гүш? Яажа мэдэхэбши даа. Колхозууд олон ха юм. Би эгээл тэрэ колхозойб. Паромщигууд, зумбараануудшни, мүнөө болотор зүүдэ манажа хэбтэнэ алтай. Хүлеэе саашань. Тамхитай гүш даа?

Андрей Филиппычэй хамар борбилоогой хамар шэнги шобхо, одоо ороохо тоншожо болохоор.

— Тиихэдээ, хараа шугам гэлсээ һэн гүбди. Минии шугам, жэшээнь, онсо өөрын байха, — тэрэ урдаһаам хялам хараадхиба. Намайе шалгана янзатай. Тиин һайрханги иигэжэ дуугарба, — Хүдэлхэ, шэнэ һонин юумэ туршаха гээ һаа, юушье хэжэ шадаха хүн бшууб даа. Бүхы наһам иигээд лэ ошоно. Юундэ? Өөрөөшье ойлгоногүйб.

Тулам руугаа гараа гудараад, нилээд удаан һаршагануулба. Тиигээд нюдарга шэнги томо хоёр помидор гаргаба. Үнэхөөрөөшье шад улаан помидор байба. Досооһоонь нэгэл тиимэ аятай, һаруул зөөлэн толон харбан гаража, хармаанай фонаригай лампочкын досоонь хэзээдэшье унтархагүйгөөр носожо байһандал һанагдаха юм.

— Эди. Хаза, хаза, — гэжэ тэрэ дурадхаба.

Андрей Филиппыч һанал садхалан юумэ нюдөө аняадхиба. Иимэ гайхамшагта үрэһэ ургуулжа шадаһандаа һайрхаха һанаатайл ха. Теэд үлэ мэдэг тэрэниинь хазаад туршабаб.

— Амтатай аабза? — гэжэ Андрей Филиппыч бүбэнөөд, заапайтараа энеэбэ. — Одоо ёһотой помидор шуу даа. Бидэнэй эдихэ бэшэ, хаанай столдо табигдаха помидор гээшэ.

Урдаһаам нэгэ һулашагаар хараад, иигэжэ ойл гуулба:

— Энэ помидор өөрөө ургуулаа бшууб даа. Шэнэ сорт. Арбуз тыквэтэй холёод, амтатай мангираар шамайе хүндэлхэ һэм. Дууһыень эди, хайрлаха юумэн үты!

Андрей Филиппыч үхибүүн мэтэ баясажа, хүйтэн ногоонсой халсартар һууридаа хондогоножо, обхолзон байжа дуугарха юм. Өөртэнь адли нэгэ сабшалаад, иигэжэ хэлэбэб:

— Помидоршье гэжэ даа!

— Юуп гэжэ? Һэ, — гэжэ гайхаһан янзатай дуугарһан аад, урдаһаам нэгэл тиимэ хайхарамжагүйгөөр хараад, иигэжэ хэлэбэ: — Минн даа, байгаа юм бээз. Манай колхозой саадые ши хараа һэн гүш? Яагааб даа, тэрэ горхоной хажууда. Юу, үгы гэжэ гү? А-а, манайхяар ябаагүйб гэнэ гүш даа... Тиигээ бол шагналши. Минии ашаар саад тариһан байха...

Хобшогор үбсүүгээ хүрхылгөөд, пүр-хүр тоншосогоогоод, тархяа ганхалзуулхадань, үнөөхи фуражка малгайнь хэлтыһээр хэлтыжэ, хахад нюурыень мүн баһа халхалжархиба.

— Огородойм хажууда намарга бутуули бии һэн. Хулһан, зэрлиг һөөг. Батаганаан дүйрэлдэжэ, нюураа халхалхын аргагүйгөөр шунахайржа һалахагүй, золигуудшни... Хара ухаандаа бодоод үзэжэ, колхозой правлени ошожо, дууһыень мэдүүлбэ гээшэлби даа... Намаглиг газараа хатаагаад, саад тарихадамнай туһатай байха гэжэ дурадхабаб. Юун гэжэ һанаабши? Бүгэдөөрэн намайе шоодобори үзэжэ, дэмы дэгэд дуугарнаш гэжэ энеэлдэбэл даа. «Жаргалай зам» гэжэ колхознай тэрэ үедэ бирагүйшэг, жэл бүхэндэ үри шэриһээ гарадаггүй байгаа. Тиихэдэнь үшөө саад тухай, намаглиг газар хатааха тухай хэлэхэдэм, энеэлдээ бшуу даа... Заа, тамхияа һоросгоое саашань.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

Эрнст САФОНОВ

ГОЛ ДЭЭРЭХИ МАНАН

РАССКАЗ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

Тамхилбабди. Андрей Филиппыч тамхиием голобо. «Хоһшуу үнэр анхилхаһаа ондоо юумэн үгы» гэжэ байгаад гэмэрбэ.

— Наадалжа һалахагүйдэнь сухалдашабаб. Хабар болоходо, тэрэ намаглиг газарта участок таһалжа үгэхыень дурадхабаб. Һайн участогһаа арсаһан байгааб. Тэдэнэр баһа энеэлдэбэ. Хүхилдөөшэд хүхилдөө юм бэзэ. Тиихэдэ би тэрэ намагаа хоёр жэл хатаагаад, һөөг бургааһыень үндэһөөрнь һугалжа хаябаб. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, гарайнгаа холотор хүдэлөө һэм. Һамганайм досоо үбдэжэ захалаа һэн. Тиимэл байна даа,—гэжэ хэлээд, урдаһаам хараадхиба.

Андрей Филиппычэй гарнуудые һэмээхэн адаглан харабаб. Одоо гайхамаар бэлэй. Хобшогорхон тажаа эрын гарнууд гэхээр бэшэ һэн. Барбагар томонууд, ёһотой абарга шэнги багжагар.

— Мүн даа, лаб лэ хоёр жэл оролдоһон байхаб. Саадни хожомынь һэргэжэ, һалбаржа захалаа һэн. Тиихэдэнь колхозой правлени ошобоб. «Хараа гүт?—гэнэб.—Намайе наадалагша һэмнайт. Мүнөө хүлисэл гуйгты. Хэрбээ хүлисэл гуйгаа һаатнай, энэ саадаа колхоздо миинтээр үгэхэб. Тиигээд лэ дүүрэшэхэ бэшэ. Нэгэ удхатай ааб даа. Юун гэжэ һананаш? Тэдэнэй үбдэгтэ унажа мүргэхэгүйн тула омог бардамаар аашалаа бэзэб. Тэрэ намагаа саашадань хатааха хэрэгтэй гэжэ дурадхабаб. Тэдэмни үг-маг гэлдээд, баяр баясхалан хүргэхэһөө ондоо юун байхаб. Мүнөө ямар болоо гэхэбта? У-уу саад хадаа, саад шуу даа,—гээд, Андрей Филиппыч өөдэ һөөргөө ябасагааба.

Голой саада эрьедэхи паром дээрэ туранхайшаг үбгэжөөл үхибүүн хоёр түмэр гэнжэ хахинуулна. Тугаарайхи буурал манан нютагай саагуур таран задаржа, газарай нюруу шудархаһаа нааша аалинаар һолжоржо, хайшаашьеб даа хүнэй харасаһаа холодохо юм. Андрей Филиппыч урдаһаам гансата хурсаар хараад, бодолгото болобо. Би дуугарбагүйб.

Тэрэ найгаргаһаар бодожо, хоёр альгаа бүтүүлжэ, амандаа дүтэлүүлээд, аһан шадалаараа хашхарба.

— Паро-ом дээрэхин, э-эй!!!

Паром дээрэхи үбгэн хүбүүн хоёр харюусабагүй.

— Э-эй!!!

— Юундэ хашхараабши!—гэжэ үнөөхи туранхайшаг үбгэжөөл дуугарба.—Яахашьегүйш, хүлеэхэш. Енерал болоо гүш! Оройдоо нэгэ алхам холо байһан аад...

— Хуушарһан таяг!—гэжэ Андрей Филиппыч сухалтайгаар хашхарба.—Тэнэг, абаахайн шүлһэн.

Бидэ абяагүй зогсонобди. Паромщигуудшье яаранагүй. Гааһаяа сэбэрлэбэб. Андрей Филиппыч хатаһан ногоо зулгаагаад лэ газарта хаяна.

— Эндэхи нютаг ехэ алтай....

— Ехэхэн лэ байха,—гэжэ Андрей Филиппыч обор тоборхоноор дуугарба. Энэ үедэ тэрэ борсойшоһон борбилоодо адлирхуу байгаа бэлэй.

— Мододынь үсөөншэг, шорой тортогынь яһала бии юм байна.

— Тиигээд лэ һуудаг хаям даа.

Андрей Филиппыч голой саада эрье тээшэ хилам хараадхиба. Үнөөхи үбгэжөөлые бэдэрнэ ха. Нидхэеэ хүдэлгэнэ.

— Би эндэ түрэһэн байхаб. Тэрүү тэндэ, магазинай хажууда гэрнай оршодог. Наличнигуудынь сэнхир хүхэ. Тиихэдэ хашаамнай... Арба найман жэл иишэ ерээгүйб. Дүтэхэнэ байдаг аад, аяар арба найман жэл иишэ ерээгүй бшууб даа,—гэбэ тэрэ.

— Удаан ерээгүй байнат.

— Нугаһаншни хаанашье ошохогүй гү? Город абаашаха гүт?

— Тэрэ үхибүүндэ үгэхэб. Энэ бэеэрээ.

— Үгыш... Арба найман наһан...

— Тиимэшье гэлэй.

Тэрэ нэгэл тиимэ хайратайгаар энеэбхилбэ.

— Юундэ иишэ ерээ хүмши?

— ??

— Барайгар хараха хүсэлтэйб. Барайгар, мэдэнэ гүш, энэ жэлдэ ургуулһан байха. Аймагтаа эгээ түрүүлэн. Һайса ургаа гэлсэнэ. Шэнэ юумэн шуу даа.

— Ойлгосотой.

— Ойлгосотой ааб даа. Хайшан гэжэ ургуулһыень хараад, колхоздоо тариха һанаатайб. Түрүүлэгшэ тиигэжэ гуйгаа һэн. Агрономнай бирадаггүй, ходо шүлэг зохёожо ябадаг хүн юм... Барайгар бултанда хэрэгтэй бшуу. Эдихэдэ садасатай. Манай колхоздо ургахал байха.

Тэрэ тугаарайхидаал адли урдаһаам хараадхиба. Хүхюутэй гээшэнь. Хүүртигэйнгээ шагтые тайлаад, фуражка малгайтаа абаад, шэнгэржэ захалһан үһэеэ эльбээдхибэ.

— Городой хүндэ хэлэ, боли адли ха юм... Инаг дурамни эндэ бшуу даа.

Иигэжэ гэнтэ хэлэхэдэнь, мэгдэшэн алдабаб. Андрей Филиппыч голой саада эрьеһээ хүдэлхэгүй паромые хүйтэрхүүгээр хараад, энеэбхилбэ.

— Нилээд гомодхоолгоһон байхаб. Заяандаашье мартахагүйб... Намда дуратай байһаң юм... Һүүлээрнь гүйжэ ерээд, гарһаам барижа: «Абыш даа намайе, Андрейка, юугээ хүлеэнэбши?...» Нюдэдынь ээлүүдгүй уһатажа захалба... Ёһотойл эхэнэр байгаа һэн...

— Хахасаа һэн гүт?

— Өөдэгүй юумэң болошоо һэн. Эндэһээ хоёр нютаг алад саана оршодог нютагай нэгэ айлда хүрьгэ ороо һэм. Түрэл нютагһаа тэрьедэһэн болоно бшууб даа. Айгаа гэжэ юун байхаб... Һамгамни яһала гэмгүй эхэнэр. Дүрбэдэхи үхибүүгээ түрэхөө байна... Тиигээд лэ байна бшууб даа.

Голой саада эрьедэ машина пүршэгэнөөд, паром дээрэ уухилһаар гараба. Тиигээд паромшье байраһаа хүдэлбэ янзатай.

— Тиимэл гээшэ, ангуушан. Аяар арба найман жэл болоһон хойно мүнөөдэр тэрэнтэйгээ уулзахам. Ямар бэ, аа? Ажал дээрэнь уулзаха болоноб. Барайгарай поли дээрэ хүдэлнэ. Бригадир. Мэдэнэ гүш?... Гайтайхан байна даа...

Хүсэд хэлэнгүй, һууриһаа бодобо. Бишье бодобоб. Наашалжа ябаһан паром уһанай нюрууе намхайтарнь дараһаар, эрьедэ тулаха болобо.

Андрей Филиппыч ногоо зулгаагаад, сабхняа аршаад, буутай зэргэлжэ зогсобо. Бааһан, ижевскэ бууһаам үндэр бэшэл даа. Самсынгаа захые бушуухан заһаад, зэмэтэй юумэ иигэжэ хэлэбэ:

—Шэнэ самса һамгам үмдэхүүлээгүй. Уулзалгада ошохошни гэжэ гэмэрээ...

— Урагшатай ябаад бусыш даа, — гэбэб.

— Һайн бэлэйт. Ерэхэ намар иишэ ерээрэй. Барайгарай хааша эдихэбди.

Голой саада эрьедэхи гэрнүүдые алдангүй шэртэһэн харасадань юундэшьеб хүлеэжэ ядаһан баяр ялалзан харагдаа бэлэй.

УЛААН-ҮДЫН «ТЕПЛОПРИБОР» ЗАВОД ӨӨРЫН СЭСЭРЛИГТЭЙ ЮМ. ЭНДЭНЬ ОЛОН ОНДОО НЭРЭТЭЙ ХЭДЭН МЯНГАН СЭСЭГҮҮД УРГАЖА БАЙДАГ. ҺАЙНДЭРНҮҮДЭЙ БОЛОХОДО, МҮН БАҺА ГЭРЛЭЛГЭ, ТҮРЭҺЭН ҮДЭР ТЭМДЭГЛЭХЭ ГҮ, АЛИ АЛИ ОЛОН УЯАРТА ЭНДЭҺЭЭ БАГЛАА СЭСЭГҮҮДЫЕ АБАХАДА ЕХЭ ЗОХИД БАЙДАГ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СЭСЭРЛИГ СОО АЖАЛЛАДАГ ХҮДЭЛМЭРИШЭН ЕВДОКИЯ ТИМОФЕЕВНА НЕЧАЕВА СЭСЭГҮҮДЫЕ ХАРУУҺАЛНА.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХАНОЙ

Ханойе бомбодобо

ТАСС

Октябриин 11-дэ Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэл хотын түбэй районуудта американ авиаци добтолжо, фугасна хүндэ бомбонуудые хаяһан байна. Франциин дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхиин байшан дээрэ нэгэ бомбо унаа. Тус эмхиин байшан бүрин һандаргагдаа. Франциин түлөөлэгшэ П. Сюзини шархатаад, госпитальдо оронхой. Франциин түлөөлэлгэтэ эмхиин хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа алуулһаншье хүнүүд бии.

Американ бомбын тэһэрэлгэһээ уламжалан, Алжирай посольствын байшан гэмтээгдэхэ.

Агаарай дээрмэшэд Ханойн бусад районуудые бомбодоһон байгаа. Энээнһээ уламжалан, амгалан зоной дундаһаа алуулһан, шархатаһан хүнүүд олон.

ПАРИЖ

ФРАНЦИИН ПРАВИТЕЛЬСТВО БУРУУШААНА

ТАСС

Ханойдохи Франциин генеральна делегациин түлөөлэлгэтэ эмхиин байшангые американ авиациин бомбодоһонтой дашарамдуулан, октябриин 11-дэ Франциин правительство Париждахи США-гай элшэн сайдта буруушаалга мэдүүлээ. Франциин Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шуман энээн тухай мэдээсэбэ.

Ханойдохи Франциин генеральна делегациин байшангые бомбодоһониинь харата ябуулга болоно гэжэ Франциин президент тэмдэглээ. Бомбодолгын үедэ гэмтэһэн генеральна делегадта, французууд ба вьетнамецуудта Ж. Помпиду шаналалаа мэдүүлбэ.

ПАРИЖ

ЭРИД ШАНГА БУРУУШААЛГА

ТАСС

Октябриин 11-дэ Ханой хотые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон ябадал дайгаа улам һүжэрөөхэ гэһэн ябуулга болоно гэжэ ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөн дээрэ хэлэһэн байна.

Уласхоорондын эрхэ бүдүүлигээр эбдэжэ, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа США-гай улам үргэдхэхөөр һэдэжэ байһыень иимэ баримтанууд гэршэлнэ гэжэ ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Энээнэйнгээ түлөө тэдэнэр харюусаха ёһотой гэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ПАТРИОДУУДАЙ ШАНГА СОХИЛТОНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай ниислэл хото шадар шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Агентствэнүүдэй, Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ райондо болоһон байлдаануудай үедэ Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд илалтануудые удаа дараалан туйлана.

Сайгон хотоһоо баруун-хойгуур 75 километртэ байдаг Тэйнинь провинцида байлдаанууд болоно. Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, октябриин 9-дэ Тэйнинь провинцида болоһон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай патриодууд дахуул сэрэгүүдэй 60 гаран солдадые хүлһөөнь буулгаа.

Сайгон шадар болоһон байлдаануудай үедэ Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүдэй добтолгоёо улам эдэбхижүүлхэдэнь, дахуулнуудай армиин сэрэгүүдэй командовани 10 мянга гаран солдат, офицерые энэ район худар эльгээхэ баатай болобо.

Урда Вьетнамай бүхы нютагуудта боложо байһан байлдаануудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд добтолгонуудаа улам эдэбхижүүлнэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай түбэй хубида болоһон байлдаануудта патриодууд хархис дайсанда шанга харюу сохилто хэнэ. АПО агентствын дамжуулһанай ёһоор, сентябрь һарада Түбэй хада гүбээлиг газарта болоһон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай 5 мянга тухай солдадые хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй 78 ашаанай машина һандааһан, сэрэгэй 19 судна уһанда шэнгээһэн, 8 самолёт буудажа унагааһан, артиллериин 30 ехэ буу, миномет һандааһан, түлишэ хадагалдаг 2 склад тэһэлһэн, сэрэгэй ехэ хэрэгсэлнүүдые буляан абаһан, дайсанай 300 гаран бэхилэлгые буудаһан, хүреэлһэн байна гэжэ Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй командованиин коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Сиенкуанг провинцида Урда Лаостохи Боловен гэжэ хада гүбээлиг газарта шэбээлһэн дайсанай сэрэгүүдтэ Лаосой патриотическа хүсэнүүд шанга сохилто хэнэ.

ВИА агентствын дамжуулһанай ёһоо, октябрь һарын түрүүшын табан үдэрэй турша соо Урда Лаосто болоһон байлдаануудай үедэ патриодууд дайсанай 120 гаран солдадые хүлһөөнь буулгаа, американ 1 самолёт буудажа унагаагаа.

БОНН

Бонндо уулзалга болобо

ТАСС

ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль, ФРГ-гэй федеральна канцлерай яаманай статс-секретарь Э. Бар гэгшэд эндэ федеральна канцлерай захиргаанда уулзаба. Тусхайлан соносхогдоһоной ёһоор, ГДР ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэн тухай договорто хабаатай асуудалнууд, хоёр талые һонирхуулдаг бусад асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдэхэ байна.

Хөөрэлдөөнүүд октябриин 11—12-то Бонндо болобо.

ПЕКИН

Дипломатическа харилсаа тогтоохо гэбэ

ТАСС

КНР-эй правительство, ФРГ-гэй правительство дипломатическа харилсаа тогтоохо, элшэн сайдаа эльгээлсэхэ гэжэ шиидхээ.

ХАНОЙ

ДРВ дээрэ буудагдан унагаагдаба

ТАСС

Октябриин 9-дэ Ханой, Йенбай, Намха провинцинуудта болоһон байлдаануудай үеэр ДРВ-гэй зенитчигүүд американ «Фантом» түхэлэй гурбан самолёт буудажа унагаагаа.

Үнгэрһэн субботодо Ниньбинь провинцида США-гай 1 истребитель буудагдан унагаагдаа һэн. Тингэжэ Хойто Вьетнамай нютагуудта зэрлиг бүдүүлигээр добтолходоо, Холбоото Штадууд 3984 самолёдоо алдаба гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ.

ВАШИНГТОН

САШАДАА ИИМЭЭР ҮДӨӨ ҺАА...

ТАСС

Хэрбээ бүмбэрсэг дэлхэйн хүн зоной мүнөөнэйхидээл адляар, урган олошороо һаань, 100 жэлэй үнгэрхэдэ, 15,3 миллиард хүн манай түби дэлхэй дээрэ ажаһууха болоно. Уласхоорондын шэнэдхэн хубилгаха, хүгжөөхэ банкын элидхэл дотор эдэ тоо, баримтанууд дурдагдаһан байна.

2072 ондо 13,3 миллиард зон—бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи улад зоной 87 процентнь—мүнөө хүгжэжэ байгаа оронуудта ажаһууха байха гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Амгалан зондо зүрюу харша ябуулга

ТАСС

Камбоджодо США-гай зүгһөө агаарай дайе улам үргэдхэһэнһөөнь уламжалан, амгалан зоной дунда алуулһан хүнүүд олон. ЮПИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябрь һарын һүүлэй дүрбэн үдэрэй турша соо Камбоджын зүүн-хойто нютагуудта хэгдэһэн добтолгонуудта американ «В-52» түхэлэй 100 гаран бомбардировщик хабаадалсажа, хэдэн арбаад мянган тонно бомбо хаяһан байна. Сентябриин 27-до хэгдэһэн добтолгонуудай үеэр американ бомбын тэһэрээнһээ уламжалан, Камбоджын 88 амгалан зон алуулаа гэжэ агентство тэмдэглэнэ.

ВЕНЭ

ООН-до абахын түлөө

ТАСС

Германиин хоёр гүрэниие ООН-до саг дары абахын түлөө Австриин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Кирхшлегер, Австридахи хэблэлэй агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, мэдүүлээ.

ХАРТУМ

СУДАНАЙ ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ТАСС

25 хүнһөө бүридэһэн шэнэ правительство Суданда эмхидхэгдээ. Омдурманай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, шэнэ правительствада президент Джафар Нимейри премьер-министрэй, оборонын министрэй тушаалнуудые эзэлнэ.

Мансур Халед — гадаадын хэрэгүүдэй, Мухаммед Багир Ахмед — дотоодын хэрэгүүдэй, Ибрагим Монейм Мансур — национальна экономикын, Вади Хабаши хүдөө ажахын министрээр томилогдоо. Үнгэрһэн неделидэ Арадай суглаанда болоһон һунгалтын һүүлээр Суданай урдын правительство тушаалһаа бууһан юм. Арадай суглаан Суданай шэнэ Конституциин проект зургаа һарын турша соо зохёохо ёһотой.

ПЕКИН

В. Шеель Хитадта ошобо

ТАСС

ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель албанай хэрэгээр октябриин 10-да Хитадта ошобо.

БУДАПЕШТ

ВНР-эй ПАРЛАМЕНТЫН СЕССИ

ТА[СС]

Венгриин Арадай Рес[пуб]ликын Гүрэнэй сугла[ан]... сесси эндэ эхилбэ. Х[ү]... ажахыдахи байдал т... тоосоое, ВНР-эй Гүр[энэй] суглаанай ажал ябуул... дүримдэ оруулагдаха ... лалтануудые оронoй гүр[эн] засагай дээдын зургаанай ... путадууд зүбшэлхэнь.

Венгриин Арадай Рес[пуб]ликын хүдөө ажахын, ... зоолой промышленност[ин] министр И. Димень зүб... хэ зүйлэй нэгэдэхи асуу[да]лаар үгэ хэлэбэ. Венг[риин] хүдөө ажахыда түйлагд... амжалтанууд аграрна по[ли]тикые ВСРП-гэй, ВНР... правительствын зүбөөр ... шууд бэелүүлжэ байһы... гэршэлнэ гэжэ тэрэ тэм[дэглэ]лээ. Энэ жэлдэ хүдөө а[жа]хын продукци үйлэдбэр... түсэб үлүүлэн дүүрг[э]... хээр хараалагдана. Нёдо[ондо]... жэлэйхитэй сасуулбал, ... хоолой промышленност[ин] продукци үйлэдбэрилэ... процентээр ургаха.

ПАРИЖ

Патриодуудай добтолго

ТА[СС]

Урда Вьетнамай үргэн ... газар дайда дээрэ ша[нга] байлдаанууд боложо үр[гэл]жэлһөөр.

Сайгон хото шадар бо[ло]һон байлдаануудай ... Арадай сүлөөлэлгын зэб[сэг]тэ хүсэнүүдэй эдэбхитэ ... толгонуудые сухарюул[ха] тула, Урда Вьетнамай ... лэл шадархи патриоду[уд] бэхилэлгэнүүдые амер[икан] авиаци, тэдэнэй тоодо ст[ра]тегическэ «В-52» түх[элэй] бомбардировщигууд, ... лиг бүдүүлигээр бомбод... Октябриин 10-да «В-52» ... хэлэй бомбардировщи[гууд] зургаан ниидэлгэ хэжэ, ... дэн зуугаад тонно бом[бо] хаяһан байха юм.

Октябриин 10-да Конт[ум]... дахи сэрэгэй аэродром... патриодууд буудаһан бай...

ХАНОЙ. (ТАСС). А[П]... агентствын дамжуулһа[най] ёһоор, октябриин 8—9... Куангчи провинцида боло[һон] байлдаануудай үеэр Ур[да] Вьетнамай Арадай сү[лөө]лэлгын хүсэнүүдэй подра[з]деленинүүд дахуул арми[ин] 550 солдадые хүлһөөнь бу[улга]гаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Се[н]тябрь һарада Лаосой патр[ио]тическа хүсэнүүд улам эд[эб]хитэйгээр добтолгонууд... хэжэ, дайсанай 2.100 со[л]дат, офицерые хүлһөө[нь] буулгаа, американ 15 са[мо]лёт буудажа унагаагаа гэж[э] Каосан Патет Лао агентс[тво] дамжуулна.

САНТЬЯГО

Чилиин президент[эй] шиидхэбэри

ТА[СС]

Американ монопол[ину]дай эзэрхэг түримхэй ябу[ул]ганануудые хойшодоо зайсу[улха]хын тула ороной зэд ху[...] далгые хиналтадаа аб[...] мни гэжэ Чилиин презид[ент] Сальвадор Альенде соно[ско]бо.

БОНН

Ниитэ Европын зүблө[ө] зарлахын тула

ТА[СС]

Аюулгүй байдалай, хар[ил]саа холбооной асууда[лаар] ниитэевропын зүблөө зар[ла]хын түлөө Баруун Гер[ма]ниин барилгашадай пр[оф]союзай съездын делегад... мэдүүлһэн байна.

Горнягуудай профсою[зай] съездын делегадууд аюул[гүй] байдалай асуудалнууд... ниитэ европын зүблөө зар[ла]хын түлөө мүн лэ мэдүү[лээ].

ФУТБОЛ

ИИМЭ „БҮДЭРЭЛГЭ“ ХҮЛЕЭГДЭЭ ҺЭН ХА ГҮ?

„СЭЛЭНГЭ“ (Улаан-Үдэ)— „АМУР“ (Благовещенск) 1:0

Уржа үдэшын уулзалга ехэл һонирхолтойгоор хүлеэгдээ. Хүйтэн бороо саһа, һалхинай болоошье һаань, Улаан-Үдын стадион дээрэ яһала олон хүн сугларaa һэн. Иимэ һонирхолтой ушар шалтагааниинь гэхэдэ, тэрэ үдэшэ «Сэлэнгэтэй» долоодохи зонын эрхим түрүү команда — Благовещенскын «Амур» хаба шадалаа үзэл сэхэ байба бшуу. Манай айлшадай команда сентябриин 26-да Владивосток городто наадахадаа, 1:0 тоотойгоор талмайн эзэдые шүүһэн байгаа. Удаань Красноярскын «Автомобилист» командатай уулзахадаа 2:1, Ангарскын «Старттай» наадахадаа 1:0, Братскда — 3:1 тоотойгоор талмайн эзэдые шүүжэрхиһэн юм. Зүүн Сибириин стадионууд дээгүүр наадахадаа, энэ команда удаа дараалуулан аяар дүрбэн илалта туйлажархиба бшуу. Иимэ ушар футболой түүхэдэ, хай даа, үсөөншэг лэ үзэгдэдэг байха. Ехэл һайн үрэ дүн!

Хэндэшье дүрөө үгэдэггүй, тиимэ диилдэшэгүй командатай Улаан-Үдын футболистнууд хэр гэлдэгшэ ааб? «Амурай» илалтада зам дээрэнь хүндэлдэхэ команда байхагүй юм ха гү? Иимэрхүү бодолнууд улаан-үдынхидые, футболдо дуратайшуулые ехэтэ һонирхуулһан байха.

Нүгөө талаһаань харабал, Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» энээнһээ урагша «Амуртай» гурба дахин уулзахадаа, гурба дахин шүүгдэшоо һэн. Амар мүрэнэй эрьеһээ ерэһэн энэ команда улаан-үдынхидые 2:0, 2:0, 1:0 тоотойгоор илаһан юм. Дүрбэдэхи уулзалга ямараар үнгэрхэб, талмайн эзэд һүүлшынгээ уулзалгада «үһөөгөө» абахагүй юм ха гү? Иимэ асуудалнууд мүн лэ һонирхол түрүүлһэн байха.

Энэ уулзалгын урда тээ «Сэлэнгын» ахалагша тренер А. Жуйков наадаанай эхилтэр футболистнуудтаа тус тустань даабари үгөө һэн. Матчын судьягай жэмбүүрдэхэ сагай болотор энэ нүхэр талмайн захада футболистнуудай дунда байлсаба. Эрхэ бэшэ диилэхэ, заатагүй «үһөөгөө» абаха — ахалагша тренерэй иимэ хүсэл зорилгынь эли байгаа бэлэй.

Иимэ зоригжолтой Улаан-Үдын футболистнууд абаһаар лэ добтолжо эхилнэ. Уулзалгын 9-дэхи минутын ябажа байхада, талмайн эзэд булангай бүмбэгэ сохибо. Энэ бүмбэгые А. Максимов ехэ тодхолтойгоор вратариин талмайн хажуудахана үгөө һэн. Воротагай дэргэдэ сугларһан олон хүнэй түрисэлдөөн соогуур улаан-үдынхидэй нэгэн һайл һаа 3—7 метрэй зайһаа «дэгдүүлжэрхёо» бшуу. Айлшад гэнтэ харюугай добтолго хэнэ. Ехэл түргөөр добтолоодхино. «Амурай» добтологшо «Сэлэнгын» вратарь В. Титовтой урда урдаһаа нюурдалдаад, баһал 5—6 метрһээ воротагай хажуу тээгүүр «шууюулжархёо». Хоёр минутын үнгэрөөд байхада, айлшадай добтологшо улаан-үдынхидэй вратарьтай баһал нюурдалдаба. Айлшадта баһал талаан буруулаа. Сохиһон бүмбэгэнь воротагай холо дээгүүр гарашоо һэн.

«Сэлэнгын» футболистнууд А. Михнов, Плюснин, Гусяев гэгшэд, тэдээндэ туһалагшад Максимов, В. Михнов болон бусад айлшадай воротагай дэргэдэ яһалашье шахардуу байдал тохёолдуулна. Наадаанай 20-дохи минутада «Амурай» воротагай хажуу талаһаа, арбаад метрэй зайһаа бүмбэгэеэ баһал «дэгдүүлжэрхёо» һэн. Уулзалгын түрүүшын хахадта улаан-үдынхид нэгэ бага булюугаар добтолжо, ехэнхи сагтань талмайн эзэд байһанаа батадхан харуулаа. Алишье командынь бүмбэгэ сохижо оруулха арга боломжотой байгаа һаань, наадаанай түрүүшын хахад 0:0 тоотойгоор дүүрээ һэн.

«Амурай» футболистнууд наадаанай гурим даабари нарин нягтаар сахидаг, бүдүүлиг аашa гаргадаггүй, шиираг шамбай, сэлбон, гүйхэдөө хурдан хүбүүд юм байна. Һайн техникэтэй иимэ командатай наадахадаа, илангаяа түрүүлжэ ябагшадтай уулзахадаа, Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» хаба шадалаа харуулжа шададаг, үнэн сэдьхэлһээ оролдожо, наададаг юм. Ушар иимэһээ уулзалгын хоёрдохи хахад бүришье һонирхолтой байба. Энэл үедэ улаан-үдынхид диилдэшэгүй командаһаа «эшэхэ, гайхахаяа» болижо, бүри шангаар, тэсэбэри ехэтэйгээр наадажа эхилбэ. Наадаанай эхилһээр 60-аад минутын ябажа байхада, В. Плюснин баригдашагүй гэхээр бүмбэгэ сохижорхибо. Теэд айлшадай вратарь нэрэ түрэдөө хүрэмөөр байба. Мисгэй шэнгеэр һүрэхэдөө, бүмбэгые арайш гэжэ воротагай хажуу тээхэнүүр ябуулаа һэн. Теэд манай зоно соо эрхим вратарь гэжэ алдаршанхай ха юм. Энэ хабарһаа хойшо 36 наадаанай удаа миил 19 бүмбэгэ алдаһан байха.

Уржадэрэй уулзалгын баатар хэн байгааб гэхэдэ, «Сэлэнгын» футболист А. Максимов болоно. Наадаанай һайн техникэтэй, гүйхэдөө хурдан, шангаар бүмбэгэ сохидог нүхэр гэжэ тэрэниие футболдо дуратайшуул һайн мэдэдэг. Энэ удаа А. Максимов дахинаа шалгараа. Талмайн тэг дунда ябахадаа, бүмбэгэ угтан абаад, урагшаа добтолходоо айлшадай аяар.. дүрбэн футболистнуудта бүмбэгэеэ буляалгангүй гүйжэ гараад, вратариин баришагүй шангаар сохижорхёо. Стадион гээшэ хүүешоо. 1:0 Улаан-Үдынхид урагшаа гараа. «Амурай» футболистнууд хороо бусалһандал, нэтэрүүгээр добтолбо.

Ээлжээтэ наадан манай стадион дээрэ октябриин 15-да болохо. Манай айлшад — Красноярскын «Автомобилист».

С. БАДМАЕВ.

ШАТАР

ҮШӨӨ ХОЁР ОЧКО

СКОПЛЕ. (ТАСС). Шатарай бүхэдэлхэйн Олимпиадада манай команда амжалтатайгаар мүрысэнэ. Түгэсхэлэй мүрысөөнэй арбан гурбадахи турта совет гроссмейстернүүд Испаниин командатай уулзахадаа, 3,5:0,5 тоотойгоор шүүбэ. Смыслов — Мединэе, Таль — Торанниe, Карпов Визнерые шүүһэн, Корчной Помартай тэнсэһэн байна. Тиигэжэ совет шатаршад 37 очкотой болоод, түрүүлжэ ябана. Венгриин суглуулагдамал команда — 36, Югославиин шатаршад — 32,5 очкотой.

30 очкотой болоһон Чехословакиин команда, 29 очкотой (хоёр партинь хойшолуулагданхай), ФРГ-гэй шатаршад, 29 очкотой (нэгэ партинь хойшолуулагданхай) Румыниин команда удаадахи һууринуудые эзэлнэ.

ЭХЭНЭР ШАТАРШАДНАЙ ИЛАБА

СКОПЛЕ. (ТАСС). Совет эхэнэр шатаршад бүхэдэлхэйн Олимпиадада илаба! Шатарай энэ ехэ мүрысөөндэ зургаадахяа хабаадахадаа, зургаадахяа алтан медальнуудта хүртэбэ бшуу. Югославиин энэ хотодо боложо байгааша Олимпиадада эхэнэр шатаршаднай бусадһаа һураггүй булюу байһанаа харуулаа — түгэсхэлэй мүрысөөнэй һүүлшын наадаанай болоодүй байхада, манай шатаршад бусадта хүсэгдэхэеэ болижо, нэгэдэхи һуурида гараһан байна.

Зургаадахи турта ФРГ-гэй командатай уулзахадаа, 2:0 тоотойгоор шүүгээ. Гаприндашвили — Лаакманиие, Левитина Карнерые илаба. СССР-эй суглуулагдамал команда 10 очкотой болоо. Хоёрдохи һуурида ябаһан Венгриин эхэнэр шатаршад 6,5 очкотой (нэгэ партинь хойшолуулагданхай). Болгариин суглуулагдамал команда гурбадахи һуури эзэлнэ — 5,5 (1) очкотой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Экономическа һуралсал»— түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй туужа бэшэг» — суглуулбари. «Аха дүү арадуудай хани барисаан» — А. Кочинянай статья. Хүдөө ажахын шэнжэлэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Хүдөөгэй мэргэжэлтэдэй үндэр үүргэ» — В. Давыдовай статья. В. Брагинагай «Коммунисты» гэһэн статья. «Совхозой хонишодой ажалай түлөөһэнэй шэнэ юумэн»—А. Халтаевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: А. Кочинянай статьягай түгэсхэл. «Дүрим сахингүй байхада» гэһэн К. Плехановай статья. Хилын саанаһаа. ТАСС-ай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Г. Дмитриевагай репортаж. Элдэб һонинoй суглуулбари. Эрдэмэй бэдэрэлгэнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА

16.35 — Һургуулиин һурагшадта зорюулагдаһан «Эхэ ороной флот». «Авророын» замаар гэһэн Олимпиада. 17.25 — Үнгэтэ телевидени. «В мире животных». 18.40 — Үнгэтэ телевидени. «Арфанууд наадана» гэһэн концерт. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Баскетболоор эхэнэрнүүдэй дунда Европын чемпионат. СССР—Югослави. Болгариһаа дамжуулга. 20.05 — Эрдэм, соёлой шухала асуудалнууд.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

20.35 — «Хонхо» гэһэн тележурнал буряад хэлэн дээрэ гараха. 21.05 — «Үдэшын Улаан-Үдэ» гэһэн телегазетэ. 21.45 — Һүүлэй һонин (буряад хэлэн дээрэ).

«ОРБИТА» ХАРУУЛ[НА]

22.00 — Үнгэтэ те[левидени]. Эстрадна хүг[жэм]. 22.40 — «Сибириин но[...]» (дүрбэдэхи дамжуулга). 2[...] — Уран зохёолшын ... 23.30 — «Время»—мэд[ээсэ]лэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ[МА] «ОРБИТА» ХАРУУЛ[НА]

20.35 — «Воздушный [из]возчик» — уран һай[хан] фильм.

Редакторай орло[гшо] С. С. ЦЫРЕНДОРЖ[...]

Манай редакциин [ба]... дэлмэрилэгшэ ... һүүлдэнь эдэбхитэй ... шэгшэ ябаһан Гармажап Дондуко[вна] ДАНЗАНОВАЙ наһа бараһан уша[рта] «Буряад үнэн» газе[тын] коллектив гэр бүлэ ба[...] рэлхидтэнь гүнзэгы ... налалаа мэдүүлнэ.

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1972 оной октябриин 13. ● 4-дэхи хуудаһан ● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01517. Заказ № 1355.